

*Bodó Barna**

JOG ÉS POLITIKA ROMÁNIÁBAN: A MAROSVÁSÁRHELYI KATOLIKUS LÍCEUM ESETE¹

1 Bevezető

Románia a nemzetközi politikában – EU-s tagországgként – és a román politikai vezetők értelmezése szerint jogállam. Ez azt jelentené, hogy a jogszabályok a jogalanyok számára megismerhetőek, joghatásukban pedig kiszámíthatóak. Ez magában foglalja azt a kritériumot is, hogy amit a törvények lehetővé tesznek, azt az állampolgárok vagy intézmények megtehetik. Pontosabban: nem kell semmilyen (jogi, adminisztratív, politikai) akadállyal számolniuk. Csakhogy Romániában magyar iskola alapítása politikai kérdés. Nem jogi, nem társadalmi, nem gazdasági – hanem politikai. Aki egy jogállamban a törvényes előírásokat betartja, létrehozza/hatja kívánt (magyar) iskoláját. Romániában, Marosvásárhelyen ma ez nem lehetséges. Illetve: számolnia kell mindenféle gáttal, hivatali rosszakarattal. Erre a legfrissebb és releváns példa a marosvásárhelyi katolikus líceum esete.

Romániában a magyar oktatás, a magyar iskola politikai kérdés. Volt, és az maradt. Százéves történet ez. Az volt a világháborúk között, az volt a kommunista időszakban, különösen az volt a nemzeti kommunizmus diktatórikus éveiben. A legismertebb és hatásában máig élő példa erre a Bolyai Tudományegyetem létrehozása a párizsi béketárgyalások előtt, 1945-ben jött létre, kurta másfél évtizedes működés után alárendelték a kolozsvári román, Babeş Tudományegyetemnek, önállóságától megfosztották, majd módszeresen elsorvasztották. Az

* Nyugalmozott docens, tiszteletbeli professzor – Sapientia EMTE, Kolozsvári Kar, bodobarna1@gmail.com.

¹ A tanulmány első változatát 2019-ban írtam, közölte a Magyar Kisebbség 2020-ban megjelent 2018/3–4-es lapszáma. Mivel a közigazgatási perek folyamata azóta sem zárult le, a dolgozatot kiegészítem a 2021 októberéig lezajlott történésekkel. A végkövetkeztetéseken ez a kiegészítés nem változtat – a helyzet nem javult, sőt...

volt 1990 márciusában is, amikor szélsőséges román erők kirobbantották a véres márciusi eseményt Marosvásárhelyen.² Minden, a racionalitást elfogadó polgárnak a valós demokratikus folyamatok láttán arra kell gondolnia, hogy az uszítás kiváltotta, etnikai szembenállás által kondicionált idők elteltek, mára a helyzet normalizálódott. A valóság mást mutat. A marosvásárhelyi Bolyai Líceum visszaalakítása is kimondottan politikai kérdés volt, hosszas egyeztetés és bonyolult tárgyalások eredményeképpen a 2001–2002-es tanévtől már nem indítottak a sokszáz éves magyar tanintézetben újabb román osztályokat, ekként az iskola 2005-től kezdődően magyarrá lett.³

Brassóban az Áprily Lajos nevét viselő magyar gimnázium kialakítása során szükségessé vált összevonások és átrendezések keretében az Unirea Líceum román vezetése egy általános iskolai román tagozat átvételét egyszerűen megtagadta – a fölöttes szervek döntéseinek ellenében.⁴ Tehette, mert ilyen volt a politikai környezet, felelősségre vonás nem történt.⁵ Aradon 1990-ben megalakult ugyan az önálló magyar Csiky Gergely Líceum, megkapta, jogosan, a valamikori katolikus főgimnázium épületét, ahonnan viszont a román iskolát csak egy évtized múltán sikerült áthelyezni. Mivel a helyi román politikai vezetők titokban elleneztek a magyar iskola megalakítását, a passzív ellenállásnak ezt a módját választották. És a helyi magyarság kifejezett igénye ellenére nincs ma magyar líceum Besztercén, Segesváron,

² *Fekete március* (másként *marosvásárhelyi pogrom*), megnevezés alatt azokra az etnikai zavargásokra utalunk, amelyek 1990 márciusában történtek az akkor még magyar többségű város (magyarok: 52%, románok: 47%) két nemzetisége között. A harcoknak 5 halottja (3 magyar és 2 román) és 278 sérültje volt. Az eseményt az váltotta ki, hogy a magyarság tüntetett az anyanyelvi oktatás megteremtéséért, amire válaszul a *Vatra Românească* sovinszta román szervezet a kormányerők támogatásával szervezeten környékbeli románokat szállított Marosvásárhelyre, akik feldúlták a város központját, majd rátámadtak a mindaddig békésen tiltakozó magyarokra.

³ A nagy hírű magyar gimnázium visszaalakításának a folyamatáról a Bolyai Farkas Líceum honlapján nem találunk adatokat. Ez akár jelzés értékű lehet: mivel a helyi román hatóságokat zavaró eseményekről kellene beszámolni, a „béke” jegyében elhallgatják a történetet.

⁴ Lásd az Áprily Főgimnázium honlapján: <https://www.aprilyfogimnazium.ro/hu/rolunk/iskolatoertenet>, letöltés ideje: 2021. nov. 15-én.

⁵ Gondolni sem merek arra, mi történné, ha egy magyar iskola vezetősége tagadja meg a felettes hatóság rendelkezését.

Dicsőszentmártonban. Utóbbival kapcsolatosan jelentette ki 2013-ban Brassai Zsombor, a Maros megyei RMDSZ elnöke: „A törvény egyértelműen kimondja, hogy ha igény mutatkozik a kisebbségi iskola létrehozására, azt kötelező módon meg is kell valósítani. Csakhogy a végrehajtási rendelet⁶ még mindig nem készült el. Az önkormányzat és a tanfelügyelőség két éve pingpongozik a magyar szülők kérésével, a labda pedig lepattan az asztalról, ami arra vall, hogy a [román] többség részéről hiányzik a politikai akarat.”⁷ A segesvári szülők által kért magyar líceum Petőfi Sándor nevét viselné, ezt a román sajtó a román iskolák elleni támadásként értelmezi.⁸ Costel Oprea tudósítását így kezdi: „Az erdélyi román iskolák drámai helyzetbe kerültek [...] az RMDSZ kormányzati részvételének köszönhető visszaélések miatt.” A szövegben nincsenek tények, csak félreértelmezett szándékokra, tervekre történik hivatkozás. Tételesen arra, hogy az erdélyi magyarok magyar iskolákba kívánnak járni, nem elég nekik a többségi románok kínálta megoldás: a multikulturalitás jegyében kialakított vegyes iskola. A szöveg célja: bizalmatlanság, mi több gyűlölet keltése.

Ahogy látni fogjuk a marosvásárhelyi katolikus líceum esete nemcsak arra szolgáltat példát, hogy a kisebbségi- magyar tanítási nyelvű intézmények létrehozása, működtetése átpolitizált téma, hanem arra is, hogy úgy tűnik a kérdés politikai magja a felelős döntéshozók számára fontosabb kérdés, mint a demokratikus jogállam elvei, illetve Romániának a kisebbségi oktatás biztosításával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalásai. A líceum körüli események felvetik úgy a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Európa Tanácsi Keretegyezmény (a továbbiakban Keretegyezmény) 13. cikkének sérelmét,⁹ mint ahogy a Magyar Köztársaság és Románia között a megértésről,

⁶ A törvények életbe léptetését végrehajtási rendeletek révén teszik egyértelművé – ez esetben ezek hiányára történik utalás.

⁷ Szucher Ervin: Remélt iskolaalapítás. *Krónika online*, 2013. június 7. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

⁸ Oprea, Costel: Cum se încearcă desființarea colilor românești din Ardeal (Hogyan törekednek erdélyi román iskolák megszüntetésére). *Anchete Online*, 2014. március 31. Letöltés helye: www.ancheteonline.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

⁹ Európa Tanács: *Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről*. 1995. február 1, ETS 157.

az együttműködésről és a jószomszédságról kötött 1996-os bilaterális szerződés (a továbbiakban Alapszerződés) 15. cikkének sérelmét is.¹⁰

2 Jog és politika

Amikor egy alkotmányos, illetve törvény által létrehozott jog nem érvényesíthető automatikusan – persze a procedurális előírások betartásával – akkor a kérdés elpolitizálódik.

A demokrácia jellegével, alakváltozásaival foglalkozó szerzők Romániában is felvetik a kérdést: kik hozzák a törvényt? Többen figyelmeztettek arra (köreinkben többször Varga Attila,¹¹ legutóbb Bíró Béla),¹² hogy a jog fokozatosan rátelepszik a politikára, politikai jogköröket sajátít ki, olyan jogokat vesz át, amelyek alapvetően az állampolgárok közösségét, egészen pontosan az állampolgárok által megválasztott parlamentet, a törvényhozást illetik meg. Teszik ezt jogértelmezés címén. Jelen kontextusban, amikor egy helyi közösség törvény adta jogainak a gyakorlásáról van szó, a jog és politika kérdésére a fentitől eltérő kontextusban utalok. Éspedig arra, hogy polgárok és helyi közösségek élhetnek-e törvény adta jogaikkal? Vannak nemzetközileg is védett alapvető emberi jogok. A polgárnak főbb elvek köré felépített jogai vannak (ilyenek az emberi méltóság, az alapvető szabadságok, a polgárok közti egyenlőség, a szolidaritás, az állampolgári jogok és az igazságszolgáltatás). Amire a romániai magyar tannyelvű iskolák létrehozatalával kapcsolatos politikai gyakorlat utal, azt leginkább a jogbiztonság fogalmához lehet kötni. A jogbiztonság¹³ a jogállamiság egyik alappillére, és azt jelenti, hogy aki egy adott norma által sza-

¹⁰ Lásd az 1997. évi XLIV. törvényt a Magyar Köztársaság és Románia között Temesvárott, 1996. szeptember 16-án aláírt, a megértésről, az együttműködésről és a jószomszédságról szóló Szerződés kihirdetéséről.

¹¹ Varga Attila: A román alkotmányozás és alkotmánymódosítás sajátosságai. In: *Közjogi Szemle*, 2014. 3. sz., 20–28.

¹² Bíró Béla: Jog és politika. *Magyar Szó Online*, 2018. február 7. Letöltés helye: www.maszol.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

¹³ Barzó Tímea – Papp Tekla (szerk.): *Civilisztika I.* Budapest: Dialóg Campus Kiadó. 2018, 28–301.

bályozott cselekvést visz véghez, bízhat a kialakított jogviszonyt szabályozó normák tartósságában, kiszámíthatóságában. A jogbiztonság több elemből, alapkövetelményekből tevődik össze, a legfontosabbak: a jog hozzáférhetősége, megismerhetősége, a jog egyértelműsége és érthetősége,¹⁴ a jog bizonyossága és feltétlen megvalósulása. Az utóbbi két elem kap az iskolaalakítást illetően kiemelt hangsúlyt, vagyis amennyiben a törvény lehetővé tesz valamilyen cselekményt, annak megakadályozása törvénybe ütközik és fel kell lépni ellene. A jogbiztonság fogalma arra is kiterjed, hogy az állam(hatalom) megvédi polgárainak jogait és saját biztonságát a jogsérelmekkel szemben, jogi szankciók alkalmazásával.¹⁵

Külön kell utalnom az etnikailag megosztott társadalmakra. A demokrácia a befogadásról és a kirekesztésről, a hatalomhoz való hozzájutásról, a befogadással járó kiváltságokról és a kirekesztettséget kísérő hátrányokról is szól.¹⁶ A mélyen megosztott társadalmakban az etnikai identitás választóvonalakat kínál annak meghatározásához, hogy kit fogadnak be, és kit rekesztenek ki. Az etnikai háttérű politikában a befogadás fontos anyagi és nem anyagi javak elosztását befolyásolhatja, ideértve a különböző etnikai csoportok jogait, presztízsét. Bekövetkezik az, ami igazi demokráciában elképzelhetetlen: az állam különbséget tesz a polgárai között. Az állam (intézményei) többnyire az egyik mellett, egy másik etnikai csoport ellenében nyilvánul(nak) meg. Ennek alkotmányos kifejeződése, hogy a többségi polgár nyelvét védi az állam, a kisebbség nyelvének engedélyezett a használata, de nem védi semmilyen törvény vagy intézmény. Az etnikailag megosztott társadalmakban sajátosan jelenik meg a szokványos demokratikus probléma, hogy miként lehet biztosítani a kisebbség, mint „örök ellenzék” jogait.¹⁷ A hagyomá-

¹⁴ Lásd dr. Kocsi Ildikó írásait: www.drkocsisildiko.hu/erthetojog/, letöltés ideje: 2021.11.17.

¹⁵ Varga Ádám: Igazságosság kontra jogbiztonság? In: *Iustum Aequum Salutare*, 2015. 23. sz., 131-139.

¹⁶ Horowitz, Donald: Demokrácia megosztott társadalmakban. *Beszélő hetilap* 2. sz. (*Journal of Democracy* 1994. 6. évf. 3. sz. melléklete.) Letöltés helye: www.beszelo.c3.hu, letöltés ideje: 2021.11.17.

¹⁷ Lásd Szász Alpár Zoltán: A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve. In: *Magyar Kisebbség*, 2002. 3. sz., 237-256.

nyosnak tekinthető képviseleti, parlamentáris demokrácia erre a kérdésre nem ad releváns választ, a konzociális demokrácia, amely a képviseleti demokrácia egyik típusa, viszont igen. A konzociális demokráciára jellemző a nagykoalíció, itt képviselettel rendelkeznek a nyelvi és vallási csoportok, és vétőjogot kapnak az őket érintő kérdésekben. Romániában erre semmilyen esélyt nem látni, bár politológusok már a 2000-es évek elején komolyan foglalkoztak a kérdéssel.¹⁸

A jog érvényesülése elvben nem függhet attól, hogy az egyén mi- nek vallja magát. A jog mindenkire egyformán érvényes (kell, hogy legyen), függetlenül a polgár, az egyén identitásától, közösségi hova- tartozásától. Az itt idézett vagy bemutatásra kerülő, iskolákkal kap- csolatos esetek azt mutatják, a jog érvényesülése politikai játszmák, egyezkedések, politikai adok-kapok függvénye lehet. Az általános elv alkalmazása olyan országokban, ahol (jelentős) kisebbségi közösségek élnek, fura helyzeteket hoz létre: a többségi polgárt megvédi a rend- szer, a kisebbségit nem.¹⁹

Visszatérő kérdés: a politika alapvető fogalma a jó vagy az igaz- ságosság?²⁰ A klasszikus politikai filozófia felismerte, az előbbi képes integrálni az utóbbit; a jog egy általános szinten leírható a társadalmi értékek normákká konvertálásaként, a jogszabályok célját alapvetően a politika szokta meghatározni. Amennyiben az igazságosság fogal- ma elosztási kérdésként merül fel, már nem vezethető le belőle a jó fogalma. Jó politikáról beszélünk, ha valamiféle értékekhez igazodik: leggyakrabban a közérdekre, a közjóra, a közboldogságra történik uta- lás, de viszonyítási keret lehet a hagyomány, az istenségnek tetszés, a néphatalom, a haladás egy végső társadalmi állapot felé, és így tovább. A jó politika technokrata szemlélete az állam működtetését emeli ki.

¹⁸ Lásd: Provincia-csoport tevékenységét és kiadványait. Letöltés helye: www.provincia.adatbank.transindex.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

¹⁹ Ennek egy konkrét esete 2019 júniusában az Úz-völgyi katonatemető kapcsán volt tetten érhető: a csendőrség nem a temetőt élőlánccal csendben védelmező magyarok ellen támadó románokat vonta felelősségre, hanem azokat a magyar tisztségviselő- ket, akik az élőláncot megszervezték.

²⁰ Láncki András: Az igazságosság és a jó. A „tisztta jog” és a „tisztta politika” külön- sége. In: *Kommentár, 2017. 5–6. sz., 72–83.*

Az ezt előtérbe helyezők az egyes közpolitikák sikerességét és hatékonyságát figyelik.

Katolikus egyháziók is utalnak a kérdésre, Ferenc pápa (üzenete) szerint „A jó politika a béke szolgálatában áll.” VI. Pál pápa tétélesen kifejtette, hogy „A politika, ha az őt megillető komolysággal beszélünk róla, tekintetbe véve különböző, helyi, regionális, országos és nemzetközi szintjeit, annyit jelent, hogy ezt állítjuk: minden egyes ember kötelessége felismerni, mit is jelent valójában a neki ajándékozott választási szabadság, és az, hogy ugyanezen a módon tevékenységével városa, hazája és az emberiség javát megvalósítsa”.²¹ Vagyis a polgári felelősség kérdésére utal, szerinte a polgár legyen alakítója a politikának.

Egy sikeres amerikai-magyar üzletember, Kovács Nimród véleménye annak ellenére halálisan komoly, hogy a kontextus mosolyt ébresztő. Szerinte napjaink hivatásos politikusai üzletembereknek tekinthetők, biznisként építik bázisukat, hogy megválasszák őket, hogy a hatalmi rendszer részesei legyenek, s ott maradhassanak minél hosszabb ideig.²² Itt az üzlet nem jelent korrupciót, de távol sem áll tőle.

Romániában a jogi keret megléte többségi vonatkozásban is gyakran csupán előfeltétel, de nem garancia. A helyzet előzményei a fanarióta korig vezethetők vissza, amikor a hatalomért a fanarióta uralkodók komoly összegeket fizettek, amit aztán igyekeztek uralkodásuk ideje alatt visszaszerezni, bizonyos köztisztviségek áruba bocsátásával.²³ Nem múlt el nyomtalanul az a korszak, amikor a román közéletben minden (köz)ügy alku és pénz tárgya volt.

²¹ Lásd: A jó politika a béke szolgálatában áll – Ferenc pápa üzenete a béke 52. világnapjára. *Magyar Kurír*, 2018. december 31. Letöltés helye: www.magyarurir.hu, letöltés ideje: 2021.11.17.

²² László Ágnes: *Kovács Nimród – Jó pincér voltam*. Budapest: Kossuth Kiadó. 2016.

²³ Djuvara, Neagu: *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne*. București: Humanitas. 1995.

3 Tűróképesség próba

Mi történik akkor, ha egy helyi közösség nem élhet törvény és alkotmány által biztosított jogaival? Mi történik akkor, ha egy nagyvárosban az etnikai csoportok egymásnak feszülése olyan mértékű, hogy egy egyszerűnek mondható iskolaalapítás nemzetközi méretű politikai problémává tornyosul? Ki a felelős, ha helyi/belföldi történések embert és közösséget próbáló, az emberségbe vetett hit megkérdőjeleződését kiváltó átpolitizálódáshoz vezetnek? Ez a (politikai) harc durva formája, amikor a helyi, egymással nyíltan harcban álló felek mellett a politikai központ, a főváros politikai intézményei hallgatnak, a háttérben maradnak, s mintha csak a nemzetközivé váló problémát „vennék észre”, azt is szelektíven.

Románia a Keretegyezmény végrehajtásáról szóló, 2019. november 08-án kelt ötödik tagállami jelentésben nem tesz említést a vásárhelyi líceum ügyéről,²⁴ holott a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága a negyedik jelentést követő monitoring eljárás részeként aggodalmát fejezte ki az ügyvel kapcsolatban, és a Keretegyezmény 13. cikkének potenciális sérelmét veti fel.²⁵ Az Egyezmény értelmében a Keretegyezményben részes felek elismerik, hogy oktatási rendszerük keretében „a nemzeti kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozni és vezetni.” Ahogy a Tanácsadó Bizottság megjegyzi: „a Nemzeti Korrupcióellenes Ügynökség 2015-ben vádat emelt a helyi hatóságok által az iskolának otthont adó épület felújítására szánt pénzeszközök állítólagos korrupciója miatt. Ez az eljárás még folyamatban van. Továbbá 2017 tavaszán a Megyei Tanfelügyelőség a 2017-2018-as tanévre nem engedélyezte a gyerekek 1., 5. és 9. osztályba való beiratkozását, arra hivatkozva, hogy az iskola nem lett megfelelően nyilvántartásba véve az Oktatási, Kutatási, Ifjú-

²⁴ Az említett ország jelentésért lásd: <https://rm.coe.int/5th-sr-romania-en/16809943af>, letöltés ideje: 2021. nov. 2.

²⁵ Lásd: Fourth Opinion on Romania, adopted on 22 June 2017. Letöltés helye: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-romania-adopted-on-22-june-2017/168078af76>, letöltés ideje: 2021. nov. 15.

sági és Sportminisztériumnál”.²⁶ A kialakult helyzettel kapcsolatban a következő ajánlást fogalmazták meg: „A hatóságoknak sürgős lépéseket kell tenniük a Római Katolikus Egyház által működtetett marosvásárhelyi általános iskola és középiskola helyzetének tisztázására annak érdekében, hogy olyan megoldást találjanak, ami lehetővé teszi a magyar tanítási nyelvet használó gyermekek továbbtanulását”.²⁷

A hivatkozott jelentésre a román kormány válaszolt.²⁸ A Római Katolikus Líceumra vonatkozó részben fontos állításokat találunk. 1. A válasz szerint Líceum a törvényes előírások megkerülésével, jogsértő módon jött létre. 2. A Korrupcióellenes Ügyészség által indított eljárás jogosságáról nem nyilatkozik, jelzi, az ügy nyomozati szakaszban van. 3. Az alapítás jogellenes voltát a Maros Megyei Törvényszék megállapította és a létrehozó határozatot megsemmisítette. Mivel a megjegyzések az 2017-18-as helyzetre vonatkoznak, nem érdemes külön-külön kommentálni – elemzésemben ezek a kérdések is sorra kerülnek. A Kormány válaszában záró megjegyzése így szól: „A törvények, beleértve az oktatási egységek létrehozására és működésére vonatkozókat is, általánosak, és megkülönböztetés nélkül alkalmazzák őket különböző tényezőkre, köztük az etnikai, vallási, nyelvi, kulturális identitásra.” Ez igenis vitatható: 2017-18-ban hozták létre a temesvári Ortodox Teológiai Líceumot, pontosan azon törvényes előírások szerint, ahogyan a marosvásárhelyi katolikus líceum esetében eljártak. A temesvári ortodox líceum háborítatlanul működik, senki nem jön a törvénytelenység vádjával, miközben a marosvásárhelyi katolikus líceum végleges alapító okirata még ma is várat magára.

A Rákóczi Ferenc katolikus líceum ügyében kialakult helyzet továbbá felveti a román-magyar Alapszerződés sérelmét is. E bilaterá-

²⁶ Tanácsadói Bizottság a Kisebbségvédelmi Keretegyezményhez (2017): ACFC/OP/IV (2017)005. sz. Negyedik Véleményezés Romániáról, elfogadva 2017. június 22-én. Letöltés helye: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-romaniaadopted-on-22-june-2017/168078af76>, letöltés ideje: 2021.11.02., 118. bekezdés.

²⁷ Uo. 19. bekezdés.

²⁸ Comments of the Government of Romania to the Fourth Opinion on Romania, adopted on 22 June 2017. Letöltés helye: <https://rm.coe.int/comments-of-the-government-of-romania-on-the-fourth-opinion-of-the-adv/168078acc7>, 27-28., letöltés ideje: 2021.11.15.

lis szerződés 15. (1) cikke kimondja, hogy „a Szerződő Felek vállalják, hogy a területükön élő nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és kötelezettségeinek szabályozása során az Európa Tanácsnak a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét alkalmazzák, hacsak belső jogrendjük nem tartalmaz a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek vonatkozásában kedvezőbb rendelkezéseket.” A 15 (3). cikk értelmében pedig a Román fél vállalta, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a romániai magyar kisebbséghez tartozó személyek anyanyelvüket megtanulhassák.

Ha két helyi közösség szembenállása során az egyik fél/csoport kisebbségi, és a feszültség alapvetően etnikai okokra vezethető vissza, akkor kulcsszó a tűrőképesség. A nemzeti kisebbség alapállása: ki kell bírni, bármi történik is. Egy közösség létéről, jövőjéről van szó. A marosvásárhelyi egykor magyar nyelvű orvosi egyetem kérdésében nem sikerült elegendő ellenállást kifejteni, az egyetemet betagolták, alig két éve beolvasztották egy nagy román egyetembe. Ezért jogos a kérdés: meddig ad(hat) erőt a közösségnek igazsága tudata?

Egy közösségnek szüksége van iskolákra, hogy nyelvét, kultúráját reprodukálni tudja, illetve, hogy a tudásbeli és szakmai fejlődéséhez szükséges ismeretekre a számára legjobban érthető módon az anyanyelvén tegyen szert – nincs ebben semmi rendkívüli. A katolikus líceum esetében az egyház elindította az iskolaalapítási folyamatot. Teljesültek a külső feltételek. Jogilag a kérdés rendezett, a jogszabályok ismertek, a procedúra világos... Vagyis minden adott az iskola alapításához – és az iskolát évek óta nem sikerül létrehozni. Az iskolaalapítás okán és körül nemzetközivé dagadt problémahegy alakul ki, melynek vannak máig elhúzódó, roppant kusza folyamatai. A marosvásárhelyi római-katolikus teológiai líceumról van szó. Itt évek óta tart az állóháború, ugyanis még mindig vannak lezáratlan perek. A szemben álló felek: polgármester, helyi tanács (plénuma), megyei tanfelügyelőség, korrupciós ügyészség, bíróság, közigazgatási bíróság az egyik oldalon – ezt kissé pontatlanul román félnek nevezem.²⁹ A másik fél a

²⁹ A „pontatlanság” a helyi tanácsra és a tanfelügyelőségre vonatkozik, az intézmények magyar tagjait külön nem emelem ki, mert külön nem, vagy hangsúlyosan nem tudtak megnyilvánulni.

helyzetből adódóan a magyar, éspedig a katolikus egyház, a helyi magyar közösséget képviselő szülői csoport, civil szervezetek, RMDSZ. És elsőként a szóban forgó iskola, a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum tanulói, tanári kara, de mindenekelőtt az igazgatója, dr. Tamási Zsolt József.

Az elkövetkezőkben bemutatom az iskolaalapításra vonatkozó törvényes előírásokat. Kronologikusan áttekintem az alapítással kapcsolatos legfontosabb lépéseket.³⁰ Az itt következő esettanulmány megmutatja, hogy Romániában ellenséges helyi közegben miként lép be a politika egy alapvetően közigazgatási-jogi folyamatba.

4 Iskolaalapítás – törvényes keretek

Iskolaalapítást Romániában bárki indítványozhat: az állam, helyhatóságok, egyház, civil szervezet. A jog ezen szereplők között nem tesz különbséget. A 2011/1-es közoktatási törvény 61-es cikkelyének 2. pontja előírja, hogy az állami és magán tanintézmények hálózatát a helyhatóságok szervezik meg a tanfelügyelőségek kötelező szakmai véleménye (*aviz conform*) alapján. A törvény értelmében az iskola alapító okirata egy helyi tanácsi határozat. A települési iskolahálózatra vonatkozó (szervezés vagy átszervezés) helyi tanácsi határozatnak tartalmaznia kell minden érintett tanintézményt, az újonnan alapítandót is, a tanfelügyelőségnek a tanintézményekre vonatkozó előzetes kötelező szakmai véleménye alapján. A helyhatóságok hatáskörébe az iskolahálózat szervezése tartozik, ebbe beleértendő az iskolaalapítás és -megszüntetés joga is.

A közoktatási minisztérium 2011. évi 1942-es belső rendelete szabályozza, hogy milyen feltételek alapján járulhat hozzá a tanfelügyelőség az iskolahálózat átszervezéséhez, ami nélkül a helyhatóság nem hozhat döntést. A szakmai véleményezés (*aviz conform*) a közigazgatási jog szempontjából előzetes, kötelező szakmai véleményezést jelent, ame-

³⁰ Az alapítási folyamat kronológiájában szereplő minden tétel esetében az eredeti dokumentum – törvény, előírás, bírósági határozat – másolatát beszereztem, a sajtóhíreket leellenőriztem. Vagyis minden tétel hiteles.

lyet az egyik közigazgatási szerv a másiktól igényel, hogy megfelelő helyzetismeret alapján tudjon dönteni.

A 2011/1-es közoktatási törvény elfogadása előtt az iskolákat miniszteri szinten hozták létre, ezzel a törvénnyel került át az iskolaalapítás joga az önkormányzatokhoz. Ez a demokrácia jegyében hozott változás viszont önmaga ellen fordulhat, amennyiben egy helyi városvezetés egyik vagy másik fele, az etnikai megosztottság mentén blokkolni tudja a döntéshozatalt, és évekig nem képes elfogadni egy máshol semmilyen külön gondot nem okozó iskolaalapító határozatot. Marosvásárhelyen ez a helyzet.

Az iskolaalapítás jogrendje 2018-ban megváltozott, de a lényeg, a procedúra lépései megmaradtak.³¹ Ebben a dolgozatban csak közigazgatási, közjogi kérdésekkel foglalkozom.

2019-ben az iskolaalapítás jogi lépései az alábbiak. Ebben a korábbihoz képest új elem, hogy az iskolát nem a helyhatóság alapítja meg, hanem a minisztérium.

- Az alapító előterjesztésben kifejezi szándékát, kitér olyan részletekre is, hogy milyen igényt elégít ki, honnan iskolázza be a fiatalokat, milyen épületre van szüksége, szóval teljes körű leírást ad. Kérését eljuttatja a helyi tanácsnak (HT).
- A HT megkeresi hivatalosan a Megyei Tanfelügyelőséget (MT) és kéri, hogy szakvéleményben (*aviz conform*) foglaljon állást a kérést illetően, térjen ki a minőségellenőrzéssel kapcsolatos kérdésekre is (minden új iskola esetében ki kell jelölni egy működő, akkreditált intézményt, amely segíti az új iskola akkreditációs folyamatát). A HT el is utasíthatja az iskolaalapítási kérelmet, ez esetben ezt megválaszolja a kérelmezőnek, és az MT-nek már nem ír át.
- Az oktatási intézmények akkreditációjával foglalkozó központi hivatal, az ARACIP kiszáll a helyszínre, szemlét tart és a hely-

³¹ Az iskolaalapítás jogi kerete 2014 óta, amióta a marosvásárhelyi iskola alapítása napirenden van, megváltozott. Korábban az iskola alapítása helyhatósági jogkör volt, most az iskolát miniszteri rendelettel hozzák létre. Ezt teszi lehetővé a 2018/48-as sürgősségi kormányrendelet.

zetről jelentést készít. Amennyiben utat enged az iskolaalapítási folyamatnak, megadja az ideiglenes működési engedélyt, és ezt elküldi a minisztériumnak meg az MT-nek.

- A minisztérium rendeletet alkot, amellyel létrehozza az iskolát.
- Az MT újabb szakvéleményt állít ki az új helyzetben, ezt megküldi a HT-nek.
- A HT határozatot hoz az iskolahálózatról és ebbe felveszi az új, ideiglenes működési engedéllyel rendelkező iskolát.³²

5 Eseménytörténet

A Román Népköztársaság Nagy Nemzetgyűlése 1948. augusztus 2-án kelt döntésével az ország közoktatásügyét új törvénnyel szabályozta, ennek értelmében az összes egyházi iskolát államosította.³³ Az államosított 486 katolikus iskola között volt a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Főgimnázium is.

Egy 1525-ös feljegyzés szerint a ferences szerzetesek a városban kolostori iskolát is működtettek. A reformáció során a város lakosságának jelentős része reformátussá vált, így csak az 1702-ben letelepedő jezsuiták tevékenységével indult újra a katolikus oktatás. 1708-tól beindult a gimnáziumi oktatás is. Többszöri helyszíncsere után, az Erdélyi Római Katolikus Státus beruházásával, a Pápai Sándor által készített tervek alapján Csizsár Lajos építész kivitelezésével 1903–1905 között a Klastrom utcában felépült a Főgimnázium épülete, amely 1908-ban egy kollégiummal is bővült. (Ezt nevezik ma a kis épületnek, ahol a katolikus líceum működhetne.) Az államosított épületegyüttesbe a magyar tannyelvű leánylíceum került. 1962-ben ide költöztették az Unirea (Egyesülés) Líceumot, ez két tannyelvű, vegyes líceumként, majd főgimnáziumként működik jelenleg is.³⁴

³² A 2018 évi 48-as sürgősségi kormányrendelet értelmében.

³³ Holló László: Requiem a hitvallásos iskolákért. *Keresztény Szó*, 2009. április 6.

³⁴ Lásd: www.hatartalanul.net/marosvasarhely/, letöltés ideje: 2021.11.15.

Az államosítás visszavonására 1998. január 8-án került sor az 1998. évi 7. sz. számú törvénnyel.

A marosvásárhelyi katolikus iskola létrehozása többlépcsős folyamat. A kezdetet római katolikus osztályok beindítása jelentette a Bolyai Líceumban. További lépésként és igényként fogalmazódott meg az Unirea Főgimnázium magyar általános iskolai osztályainak az átvétele. Az iskolaalapítási indítványt a Római Katolikus Státus nyújtotta be a helyi tanácshoz hatástanulmánnyal és az intézményalapításhoz szükséges iratokkal együtt. Bár a procedura ismert és világos, bonyolulttá vált, mert menet közben az érintett hivatalok közül több véleményt változtatott, az eseménysor több ágra bomlott, és szinte nincs olyan lépés (döntés) az iskolát illetően, amelyet utólag valamilyen hatóság meg ne kérdőjelezett volna.³⁵

- **2003.** A városban civil körökben felmerül a katolikus iskola újraalakításának a kérdése, öregdiákok (Sanctus Emericus Egyesület, Bányász Sándor, Páll Géza) kezdeményeznek, szerintük az új iskola az Unirea Főgimnázium (UF) kisebb épületében működhetne. A 2004/2005-ös tanévben létrehozzák a megalapítandó iskola első katolikus teológiai osztályait a Bolyai Farkas Líceumban.
- **2004.** szeptember 20-án kelt visszaszolgáltatási határozat értelmében az egykori katolikus főgimnázium épületegyüttese visszakerül a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség tulajdonába. A Polgármesteri hivatal (PH) megtámadja a visszaszolgáltatási döntést.
- **2005. december 9.** Törvényszéki döntés az egyházat megerősíti tulajdonjogában. A hajdani tulajdonos a Státus volt, az egyház (Érsekség, Plébánia) szerződést köt az időközben újraalakított Státussal (Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány) az ingatlan kezelését illetően. A visszaszolgáltatási törvény kötelezte a

³⁵ Mivel bizonyos intézmények neve nagyon gyakran előfordul a dolgozatban, ezeket rövidítve, betűjellel jelölöm: II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Líceum – RKL, Helyi Tanács – HT, Polgármesteri Hivatal – PH, Megyei Tanfelügyelőség – MT, Prefektusi Hivatal – PrH, Unirea Főgimnázium – UF.

tulajdonos egyházat, hogy további 5 évig megtartsa az ingatlan eredeti rendeltetését. Ezt kihasználva a PH nem fizeti a házbért.

- **2008.** Hosszas tárgyalások után a Státus és a PH szerződést köt 20 évre az Unirea Líceum javára (jelképes összegért: 1,5 lej/nm). Az ingatlan állapota egyre romlik, a PH-t ez a kérdés nem foglalkoztatja.
- **2012.** A PH rendre elmarad a szerződés szerinti házbér kifizetésével, ezért előzetes felszólítás után a Státus szerződést bont. Közben a kisebb, Klastrom (ma: Mihai Viteazul) utcai épületrész szerződése 2011-ben lejárt.

A város polgármestere, Dorin Florea a középkorba való visszatérésnek minősíti, és elutasítja az iskolaalapítási szándékot.

- **2013.** Az egyház felkarolja az iskolaalapítási kezdeményezést, ugyanis fontosnak tartja, hogy Erdélyben végre Marosvásárhelyen is beindítsa a saját iskoláját, ahol a helyi magyarságnak a múltban is két nagy hagyományú középiskolája volt, a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium (RKL) és a Református Kollégium. Javasolja, hogy a Bolyai Líceumban működő katolikus osztályok kerüljenek át az új líceumba, kapjanak intézményi státust.

Corneliu Grosu, Maros megye prefektusa elfogadhatatlannak és nacionalistának nevezi a kezdeményezést. Kijelenti: sosem fog egyetérteni egy olyan „romboló kezdeményezéssel, amely a kultúra és oktatás valamely templomában kerítésekkel emel, vagy szakadást okoz”.³⁶

- **2014. január 9.** A Státus átírata a Polgármesteri Hivatalhoz, amelyben kéri az RKL megalapítását. A líceum a Bolyai Farkas Líceumban akkor működő római katolikus osztályokból, illetve ciklusindító (I., V., IX.) osztályokkal jönne létre a 2014/15-ös tanévtől kezdődően. További kérés, hogy 2016-tól társadalomtudományi osztályokat is indíthasson a líceum. Az átíratot megküldik a Megyei Tanfelügyelőségnek (MT) is. Tárgyalási helyzet: amennyiben a PH együttműködik az új(régi) iskola megalapítá-

³⁶ Létrejöhet a II. Rákóczi Ferenc katolikus gimnázium Marosvásárhelyen. *Magyar Szó Online*, 2014. július 30. Letöltés helye: www.maszol.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

sában, a Státus újabb szerződést köt (a nagyobb épületben működő) UF javára.

Bogdan Diaconu, aki 2014-ben parlamenti képviselő a kormánykoalíció színeiben, interpellál a szerinte jogtalan épület-visszaszolgáltatás ügyében. Állítása annyira elképesztő, hogy illet még egy volt rendőr (rendőrtiszti iskolát végzett) sem mondhat: az osztrák–magyar monarchia állami iskoláit a bevonuló román hatalom 1918-ban átadta az erdélyi római katolikus egyháznak, az egyház így kapta meg, addig nem volt/lett volna az övé. Vagyis a román állam 2004-ben a visszaszolgáltatott iskolát valójában nem visszaadja, hanem arra érdemteleneknek szétosztja a román állam vagyonát. Diaconu szerint nemzetellenes cselekedetről van szó, ezt fogalmazta meg interpellációjában, amelyre a kormány részéről nem kap választ, ezt panaszolja el a sajtónak.

Ionela Ciotlăuş, a liberális párt (PNL) marosvásárhelyi szervezetének elnöke, egy ideig alpolgármester, a sajtóban az egész iskolaalapítási tervet „ördögi szétválasztási és megsemmisítési tervnek” minősíti. Egy iskolaalapítás miért volna ördögi?

- **2014. június 23.** Az MT a Bolyai Líceum és a HT kérésére kiállítja az RKL létrehozását lehetővé tevő szakvéleményt.³⁷
- **2014. július 29.** A Helyi Tanács határozatot fogad el (241.sz.), amelyben feltételesen létrehozzák a katolikus iskolát, amennyiben a Státussal kialakított szerződést aláírják. A határozat 3. pontjában az áll, hogy a helyhatóság a szerződés megkötése után 1,5 millió lejt fordít a bérbe vett épület legszükségesebb karbantartási és felújítási munkálataira. Az akkori főtanfelügyelő június 12-én, tehát a határozathozatalt megelőzően hivatalosan átír a PH-nak, amelyben azt fogalmazza meg, hogy az RKL megalapítása indokolatlan, mivel a Bolyai Líceumban indítottak katolikus osztályokat. Ennek ellenére az MT 2014. jú-

³⁷ A román szakkifejezés: *aviz conform*. Egyfajta előzetes beleegyezés, lényegében kötelező szakmai vélemény.

nus 23-án kiállítja a szükséges szakvéleményt, és javasolja a katolikus líceum létrehozatalát.

A HT határozatát a prefektusi hivatal (PrH) megtámadja, és a törvényszék 2015. március 3-i 434. sz. keltezésű ítéletével érvényteleníti. Az indoklás: a határozat a 4. pontban szó szerint: „javasolja³⁸ a Római Katolikus Teológiai Líceum megalapítását a törvényes kereteknek megfelelően”. A törvényszék szerint a szöveg nem egyértelmű, a létrehozatalt a határozatban javasolják – nem tudhatni kinek. Mivel csak a HT-nak van joga iskolát alapítani, a helyes szöveg ez lett volna: „létrehozza a törvényes kereteknek megfelelően a ... líceumot”. A szövegezésbeli hiba okán a prefektusi hivatal a határozat megsemmisítését kéri a közigazgatási bíróságon – és ezt eléri (2015. március 3-i 434-es sz. ítélet). A Polgármesteri Hivatal fellebbezését követően a Táblabíróság 105R sz. 2016. június 13-án hozott ítéletével vált véglegessé a semmissé nyilvánítás.

- **2014. augusztus 19.** Az MT újabb szakvéleményt állít ki, ezt továbbítja a Tanügy-minisztériumnak, és kéri, hogy a Minisztérium gyorsított eljárással hozza létre a líceumot. A dokumentum árulkodó: az MT észlelhette a HT 241-es határozatának jogi hiányosságát, de nem a HT-nak jelez vissza, hanem a minisztériumnak ír. Ez a lépés azért érthetetlen, mert az akkor érvényes jogszabályok szerint iskolát csak helyhatósági határozattal lehetett létrehozni.
- **2014. szeptember 12.** Az MT 1145 sz. döntésével rendelkezik az RKL létrehozataláról, ugyanakkor elrendeli a Bolyai Farkas Líceum katolikus osztályainak kiválását, külön intézményként. Az MT-nek ez az első líceumot létrehozó határozata, amelyet senki meg nem támadott. Kérdés: miért gondolták az MT illetékesei, hogy újabb határozatra van szükség, illetve a következő (2015/1385-öst) ellen miért lépnek fel többen is, miért (csak) ezt támadják meg a bíróságon?

³⁸ Románul: „se propune înființarea în condițiile legii, a Liceului...”

- **2014. szeptember 16.** A HT 271. sz. határozatával az új iskolát beiktatja a létező iskolahálózatba. A határozatot iskolakezdés után hozták, eleve érvénytelen volt, különben a prefektus megtámadja, érvénytelenítik.
- **2014. december 15.** Megkötik a szerződést a PH és a Státus Alapítvány között, a szerződés 20 évre szól.
- **2015. január 29.** Az MT szakmai véleményére hivatkozva a HT elfogadja az iskolahálózatra vonatkozó 33. sz. határozatot, ennek Mellékletében szerepel az RKL is. A későbbiekben vitát kelt, hogy olyan iskolát iktat be a határozat az iskolahálózatba, amelynek léte jogilag vitatott, akkor még folyik a per. A közigazgatási bíróság 5 héttel később mondja ki az alapító határozat érvénytelenségét.

Kérdés: ha a HT hajlandó volt az iskolahálózattal kapcsolatos új határozat meghozatalára, akkor miért nem hozott egy új, immár jogilag támadhatatlan iskola-alapító határozatot is? Itt komolyan felmerül a kettős játék gyanúja: miközben bizonyos gesztusok (új HT-határozat az iskolahálózatról) megtételére a PH hajlandó, alapvetően nem akarja a katolikus iskolát.

- **2015. augusztus 20.** Az UF-ben magyar elemi és általános iskolai osztályokba járó tanulók szülei hivatalosan kérik, hogy a vonatkozó osztályokat helyezték át az újonnan létrejövő katolikus líceumba. Erre lesz válasz a 2015/1385-ös MT-határozat egyik passzusa.
- **2015. augusztus 31.** Az MT elfogadja a 1385. sz., a katolikus líceummal kapcsolatos szervezési kérdésekre vonatkozó határozatát. Ez fontos szerepet játszik a továbbiakban, egy passzust szó szerint idézek. Az 1. pontban foglaltak szerint a HT 33/2015 határozata alapján „*létrehozzák a marosvásárhelyi RKL-t a Bolyai Farkas Líceum és az UF részleges megosztásával.*” A Bolyaiból a katolikus osztályok, az UF-ből a magyar általános iskolai osztályok kerülnek át az új líceumba. Ezt a határozatot a PH megtámadja, mivel értelmezése szerint egy már létező iskolát alapítottak meg a határozattal. Ez megint kettős játékra utaló

állítás, hiszen 2015/434-es ítéletével a közigazgatási bíróság időközben érvénytelenítette a 241-es HT határozatot. Vagyis a PH nem tehet úgy, mintha a 434-es ítélet nem létezne. Az MT határozata is vitatható. A szövegben valóban „*létrehozatal*” kifejezés szerepel, ami jogilag értelmetlen: a tanfelügyelőség nem rendelkezik iskolaalapítási jogkörrel, nem hozhatja létre a katolikus líceumot. Az MT túllépte hatáskörét, jogi értelemben tévedett. Kérdés: tudatos elírásról – zavarkeltésről – van-e szó, vagy tévedésről, netán tudatlanságról.³⁹ A PH pert indít, az MT-határozat megsemmisítését kéri. Külön ugyanezt kezdeményezi az UF szülői közössége is, más indoklással – a két pert csatolják. Érdekes helyzet alakul ki: a római katolikus líceum létét megkérdőjelező 2 (csatolt) perben maga az iskola nem részese a pernek. Ezt végül eléri az RKL egy szülői közössége, akik kéri, hogy pertárs lehessenek a tanfelügyelőség oldalán. A bíróság elismervén a helyzet visszaszólását, menet közben behívja pertársnak magát a líceumot is. Az RMDSZ nem lép be a perbe. Megtehetné, a líceum ügyében folytatott perek között van olyan, amelybe pártok is beléptek. A marosvásárhelyi Táblabíróság 2018 februárjában véglegesen jóváhagyta (256/R sz. határozat) a Törvényszék korábbi, 2017. áprilisi (479 sz.) ítéletét, amely érvényteleníti a Tanfelügyelőség 1385. sz. határozatát. Az ítéletben külön utalás történik a 2015/33-as HT-határozatra, ezt is törvénytelennek minősítik, mivel olyan iskolát vett be a hálózatba, amelyet nem hoztak létre jogszerűen. Ennek értelmében a megyei főtanfelügyelő azt nyilatkozta, hogy a részleges megosztással a katolikus líceumba került osztályok visszakerülnek a korábbi iskolákhoz.

A román sajtóban folytatódik a hangulatkeltés: a katolikus líceum működése illegális, a helyi magyar közösség közintézmények elleni erőszakot alkalmaz.

³⁹ Lásd Kincses Előd sajtóban megjelent értelmezését. Kincses Előd: Informare privind legalitatea înființării Liceului Romano-Catolic din Tg. Mureș. *Zi de Zi*, 2017. szeptember 13. Letöltés helye: www.zi-de-zi.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

- **2016. március 28.** A Minisztérium (3495. sz.) rendelete, amelylyel a 2015/16-os tanévtől ideiglenesen engedélyezi a katolikus líceumban társadalomtudományi osztály indítását. Az oktatási minőségellenőrzési hivatal, az ARACIP már 2015 tavaszán helyszíni szemlét végzett, megfelelőnek találta a körülményeket, így 2015 nyarán az új szakra felvételizni lehetett. Mi okozta a minisztériumi rendelet késedelmes kiadását – nem tudni.
- **2016. november 4.** A román Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) nyilatkozatban közli, hogy eljárást indított Ștefan Someșan főtanfelügyelő és Tamási Zsolt-József, az RKL kinevezett igazgatója ellen az RKL létrehozatala során történt hivatali hatalommal való visszaélés vádjával.

A *Deutsche Welle* hasábjain (2016. november 17.) megjelenik Horațiu Pepine publicista elemzése, következtetése: az iskolaalapítás adminisztratív ügy, amelyben nincs mit keresnie a korrupcióellenes ügyészségnek. A román pártok a vádhatóság oldalán sorakoznak fel, az iskola felszámolását szorgalmazzák, a román sajtó egy része azt veti az RMDSZ szemére, hogy korrupciópolitikusait védi a DNA-tól „képzelt etnikai üldöztetésre” hivatkozva – emlékeztet a szerző.

Az ügyészség szülőket is beidéző és kihallgat az ügyben, ezt magyar közéleti személyek zaklatásnak, megfélemlítési kísérletnek minősítik.

Dan Tanasă magyarellenességéről ismert blogger és sorozatos feljelentő azonnal megszólal: lám igaza volt, amikor azt állította, az RKL jogellenesen működik. Az iskolai tagozatok szétválasztása értelmezésében etnikai szegregáció.⁴⁰

Péter Ferenc, Maros Megye Tanácsának elnöke szerint a város etnikai békéjét, a magyar-román viszonyt veszélyeztető felelőtlenség a DNA-vizsgálat, és úgy vélekedik: egy iskolaalapítás nem lehet korrupciós ügy.

⁴⁰ A szakirodalomban a szegregáció azt jelenti, hogy egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. Lásd: Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*. Budapest: Osiris kiadó. 1997.

- **2016. november 12.** Marosvásárhelyen több ezer ember – a szervezők kérésére könyvvél a kezében – a Vársétányon, *Ne hagyjuk az iskolát!* jelmonddal a magyar felekezeti oktatásért tüntet, és tiltakozik az RKL ellehetetlenítése, az igazgató, Tamási Zsolt meghurcolása ellen.
A *Hotnews.ro* román hírportál szerint a magyarok etnikai mentelmi jogot követelnek maguknak. Dan Tapalaga publicista „magyar paranoiáról” beszél, a magyarok mindig áldozatnak állítják be magukat. De elismeri, van „román paranoia” is.
- **2016. november 16.** Közös *memorandum*bán tiltakozik a marosvásárhelyi RKL körül kialakult helyzetről a gyulafehérvári római katolikus érsekség és az erdélyi magyar politikai képviselő. A Klaus Iohannis román államfőnek és Dacian Cioloș miniszterelnöknek elküldött dokumentumot Jakubinyi György, a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegye érseke és Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke írja alá. Kifejtik, hogy – a marosvásárhelyi iskola ügyében és más esetekben is – a román állami hatóságok már kivívott és működő jogokat kérdőjeleznek meg. Az aláírók szerint a marosvásárhelyi RKL felszámolásának szándéka folytatása annak a folyamatnak, amely a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium visszaállamosításával indult el.
- **2017. február 27.** A román oktatási minőségellenőrzési hivatal (ARACIP) átírta arról, hogy a katolikus líceum megkapta az ideiglenes működési engedélyt.
- **2017. március 2.** Az MT 70. sz. döntése, miszerint megtiltja a ciklust indító (I., V., IX.) osztályokba a következő tanévre vonatkozó beiratkozást. Ez ellen az RKL részéről indítanak pert, ugyanis a líceum létét vitató perben még nem született végleges döntés, ugyanakkor a beiratkozás létfontosságú a líceum jövőjét illetően, és a procedúra alig kéthetes beiratkozási időt ír elő. A perindítványt először elutasítják azzal az indokkal, hogy a Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) vizsgálatot indított Ștefan Someșan főtanfelügyelő és dr. Tamási Zsolt-József, a katolikus líceum kinevezett ügyvivő igazgatója ellen, éppen a

líceum megalapításának a körülményeit illetően. Csakhogy az ügyészség nem kérte a beiratkozások felfüggesztését, a pert lefolytatják és az RKL alapfokon megnyeri, a 70. sz. döntést 2017. augusztus 16-án érvénytelenítik, az ítéletet augusztus 25-én közlik az érintettekkel.

- **2017. március 14.** A *Civilek a katolikus iskoláért c.*, az RKL-ban tanuló gyermekek szüleinek egy csoportja tüntetéssorozatba kezd a prefektusi hivatal előtt.
- **2017. március 17.** Navracsecs Tibor, oktatásért, kultúráért, ifjúságpolitikáért és sportért felelős magyar uniós biztos Pavel Năstase, a román oktatási miniszter segítségét kéri. Az RKL kapcsán Navracsecs arra hívja fel az oktatási miniszter figyelmét, hogy az iskola körüli jogi eljárás miatt veszélybe kerül az ott tanuló mintegy négyszáz diák anyanyelven való tanulásához fűződő joga. Navracsecs levelében úgy fogalmaz, reméli, hogy számíthat a román oktatásügyi miniszter támogatására.
- **2017. március 21.** Egyeztetés a Római Katolikus Líceum működtetésében érintett intézmények és a szülők egy csoportjának a részvételével a prefektusi hivatalban. Csíky Csengele, a szülők képviselője szerint a marosvásárhelyi polgármesteri hivatal illetékese ígéretet tesz arra, hogy a hivatal másnap, március 22-én átíratban fogja közölni a Maros megyei Tanfelügyelőséggel: érvényesnek tekinti a városi tanács 2015-ben az iskolahálózatról hozott határozatát. (Ezt a prefektus február 22-i sajtónyilatkozatában eljárási okok miatt aggályosnak találta és visszaküldte a képviselőtestületnek.) Ez a határozat önálló tanintézetként vette számba a katolikus gimnáziumot. Ehhez képest a tanfelügyelőség azt várja el a helyi önkormányzattól, hogy egy olyan határozatot vagy átíratot fogalmazzanak meg, amely tisztázza a katolikus iskola jogi helyzetét.
- **2017. május 2.** AZ RKL sorsáról tárgyal Bukarestben az iskola szülői közössége, egy szülői csoport, mely nem azonos a *Civilek a Katolikus Iskoláért* csoporttal. Bizonyos körök szóvá teszik, hogy a tárgyalásról nem a találkozózt kezdeményezők, hanem a

médiában többször szereplő Csíky Csengele, amolyan szóvivőként nyilatkozik. Szerinte május 15-ig kapott haladékat az oktatási minisztériumtól a marosvásárhelyi önkormányzat arra, hogy pótolja az RKL hiányzó alapító okiratát.

- **2017. május 4.** Az iskolaügy rendezésére két határozattervezetet készítenek elő. Az RMDSZ által javasolt tanácsi határozattervezetet a városháza jegyzője nem láttamozza. A Szabad Emberek Pártja (POL) kidolgoz egy másik tervezetet, ezt a városháza jegyzője láttamozta. Az RKL alapítására vonatkozó új határozatot a HT elfogadja (147. sz. határozat). Ugyanezen a HT-ülésen további 2, az RKL helyzetével kapcsolatos határozatot szavaznak meg: a 2014/241-es határozat kiegészítéseként az iskolaépülettel kapcsolatosan (2017/148-as határozat), illetve egy olyan bizottság létrehozását fogadják el, amelynek célja az RKL helyzetének elemzése és ellenőrzése (2017/149-es határozat). A PrH május 15-i átiratában közli a PH-val, hogy mindhárom határozat szövege több vonatkozásban nem felel meg a törvényes előírásoknak – mivel törvényesen és kronologikusan nem történtek meg azok a lépések, amelyekre hivatkozva az alapító határozat meghozható. A prefektus felszólítja a Helyi Tanácsot, vonja vissza ezeket a határozatokat.⁴¹ Mivel a HT nem reagál a felszólításra, a PrH a közigazgatási bírósághoz fordul, és kéri ezen határozatok jogi megsemmisítését. A bíróság a PrH javára dönt (2018 évi 371-es ítélet), ez ellen a PH nem fellebbez.

Közben van olyan helyi képviselő, aki úgy nyilatkozik: az iskola létezik, csak nincs születési igazolványa. Ez jogi nonszensz. Amit a nagyközönségnek, a szülőknek mondanak, az politikai üzenet – miközben teljes a zűrzavar.

- **2017. május 17.** Sajtóhír szerint a marosvásárhelyi RMDSZ-es tanácsosok újabb határozattervezetet dolgoznak ki az RKL létrehozására. Ezt a város jegyzője nem láttamozza, véleménye

⁴¹ Az iskolaalapításhoz szükséges dokumentumok (pl. szakvélemény – *aviz conform*) csak a tárgyévben érvényesek. Tehát egy évesnél korábbi dokumentumokra alapozva nem lehet iskolát alapítani, az eljárást teljesen újra kell kezdeni.

- szerint nem érvényes a hivatkozási alap, azt a törvényszék időközben megsemmisítette. A javaslat nem kerül napirendre.
- **2017. május 31.** A vásárhelyi szülők felkérik Miguel Maury Buendía érseket, a Szentszék romániai apostoli nunciusát, hogy közvetítsen az ügyben. A nuncius jelenlétében Marosvásárhelyen az érintett helyi intézmények képviselői tárgyalnak a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium helyzetének rendezéséről, de nem jutnak konkrét eredményre.
 - **2017. június 7.** Kulcsár Terza József parlamenti képviselő meghallgatást kezdeményez a Képviselőház emberi jogi, egyházi és nemzeti kisebbségi bizottságában, ahol a *Civilek a katolikus iskoláért* csoport bemutatja a helyzetet. A bizottság véleménye: a marosvásárhelyi RKL ellehetetlenítése emberi jogaik érvényesítésében sérti az iskolaközösség tagjait.
 - **2017. június 14.** A marosvásárhelyi közigazgatósági bíróság első fokon érvényteleníti az MT határozatát, amelyben arról döntött, hogy hat osztály az UF-ből átkerül az RKL-ba. A pert az UF szülői bizottsága nevében négy román szülő kezdeményezte. Később belépett a perbe a PH, beléptek magyar szülők is, végül a bíróság kötelezte az RKL-t, hogy vegyen részt a közigazgatási perben és védekezzen. A bíróság döntése értelmében érvénytelennek nyilvánították a tanfelügyelőség határozatát, amelynek alapján az UF-es magyar osztályok átkerültek az RKL-ba, és megalakulhatott a felekezeti iskola. A magyar szülők fellebbeznek az ítélet ellen. Augusztus 2-án a marosvásárhelyi Táblabíróság immár jogerősen felfüggeszti az osztályok átsorolását lehetővé tevő tanfelügyelőségi határozatot. Ezzel az RKL a megszűnés küszöbére jut. Megoldást a minisztériumtól várnak.
 - **2017. június 15.** Teodor Meleşcanu külügyminiszter reakciója Navracsics Tibor március 17-i levelére. A román Külügyminisztérium tájékoztatja az Európai Bizottságot a kialakult helyzetről. A román külügy kiemeli, hogy Brüsszelnek nincs hatásköre a kisebbségvédelmi és oktatási kérdésekben, és nem szólhat

bele abba, hogy a tagállamok hogyan szervezik meg oktatási rendszerüket.

- **2017. június 30.** A Bolyai Farkas Elméleti Líceum fiókintézményeként működik tovább az RKL Marosvásárhelyen. Ezt nyilatkozta Ioan Macarie megyei főtanfelügyelő szeptember 8-án a sajtónak. Nem költöztetik el az épületből a tanulókat és a tanárokat, csupán az adminisztratív tevékenységek tartoznak majd a Bolyai-líceum hatáskörébe, amíg végleges döntés születik a katolikus líceum megalapítására vonatkozóan.

- **2017. augusztus 16.** A Maros Megyei Törvényszék érvényteleníti az MT 70. sz. határozatát, amellyel megtiltotta az RKL-nek cikluskezdő osztályok indítását.

Az RMDSZ felszólítja az MT vezető tanácsának tagjait, hogy mondjanak le, mivel jogtalanul elvették a szülők és gyermekek iskolaválasztási jogát.

- **2017. augusztus 31.** Időt és fáradságot nem sajnálva a szülők összegyűjtik a cikluskezdő osztályok elindulásához szükséges igénykéréseket, ám hiába: maga a miniszterelnök, Mihai Tudose utasítja el a listákat. Arra hivatkozik, hogy az 1385-ös tanfelügyelőségi határozat felfüggesztéséről végleges bírósági döntés született, és ennek alapján a katolikus iskola jogilag nem létezik. A tanügyminiszter szerint a megyei tanfelügyelőségnek fel kell oszlatnia az iskolát.

- **2017. szeptember 6.** A román külügy közleményben reagál arra, hogy Budapesten berendelik az iskolaügy miatt Románia magyarországi nagykövetét a Külgazdasági és Külügyminisztériumba. Magyar Levente államtitkár felszólítja a szomszédos államot arra, hogy haladéktalanul, a legrövidebb időn belül oldja meg a marosvásárhelyi magyar oktatás ügyét. A bukaresti külügyminisztérium szerint nem sérülnek a magyar kisebbség vagy a római katolikus közösség oktatási jogai, „nem célravezető, helytelen és barátságtalan” lépés Magyarország részéről, hogy a marosvásárhelyi iskola ügyét összeköti olyan témákkal, mint Románia OECD-tagságának támogatása. Románia úgy

értékeli, ez a magyar álláspont ellentétes a legutóbbi találkozón hangoztatott nyitottsággal és együttműködési készséggel, és reményét fejezte ki, hogy a két ország kapcsolatai egy valódi stratégiai partnerség szellemében és a kölcsönös tisztelet alapján fognak fejlődni.

- **2017. szeptember 6.** Mihai Tudose román miniszterelnök nyilatkozata szerint hiba lenne felnagyítani a marosvásárhelyi Római Katolikus Gimnázium körüli problémákat, meggyőződése szerint Magyarország nem fogja emiatt elrontani kétoldalú kapcsolatait Romániával. Tudose nem beszél arról, mi lenne a megoldás a felszámolás küszöbére került marosvásárhelyi Római Katolikus Gimnázium helyzetére, de arról igen, hogy az iskolaügy miatt Magyarország megakadályozza Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe (OECD), és nem hiszi, hogy Magyarország ilyen szinten elrontaná a diplomáciai kapcsolatokat.
- **2017. szeptember 7.** Több ezren tüntetnek Marosvásárhelyen a megszüntetés határára jutott RKL védelmében. A Római Katolikus Státus Alapítvány által szervezett tüntetésre egész Erdélyből érkeztek résztvevők. A jelenlevőket a testvéregyházak vezetői, közöttük Kató Béla erdélyi református püspök is megáldja. Az Agerpres hírügynökségnek adott nyilatkozatában Ioan Macarie Maros megyei főtanfelügyelő a szülőkre hárítja a felelősséget. Kijelenti: a tanfelügyelőség június vége óta folyamatosan kéri a szülőket, hogy találják meg közösen azokat a megoldásokat, amelyekkel meg lehet védeni a gyermekeket, de a szülők a tanfelügyelőség valamennyi javaslatát elutasították. A szülők önálló, jogi személyiséggel rendelkező iskolát akarnak – ezt tekintik a főtanfelügyelő szülői értetlenségnek.
- **2017. szeptember 7.** Liviu Dragnea, a román kormány fő erejét adó Szociáldemokrata Párt (PSD) elnöke leszögezi: Románia – amely aggodalmának adott hangot a kisebbségek anyanyelvű oktatását korlátozó új ukrán törvény miatt – nem alkalmazhat kettős mércét az etnikai kisebbségekkel kapcsolatban, és Ma-

gyarország reagálásától függetlenül megoldást kell találnia a marosvásárhelyi iskolaügyre. „Nem tudom, miért kell szenvedniük az ottani gyerekeknek. Úgy vélem, hogy az oktatási minisztériumnak kellő bátorsággal és bölcsességgel kell elemeznie a helyzetet, és meg kell találnia a megoldást. Kinek érdeke, hogy ott ennyire felkorbácsolja az érzelmeket, és fokozódó elégedetlenséget provokáljon? És itt nem Magyarország reagálására, hanem magára az alaphelyzetre utalok. Az nagyon súlyos, hogy az emberek tiltakozni kényszerülnek, amiért a gyerekeiknek nincs hol tanulniuk”.⁴²

- **2017. szeptember 7.** Liviu Pop oktatási miniszter a kormányülés elején a pár nap múlva kezdődő tanév egyéb időszerű problémái mellett a marosvásárhelyi helyzetre is kitér, elhárítva a tárca illetékességét. A miniszter kijelenti: van néhány javaslata arra, hogyan lehetne helyi szinten kezelni a kialakult helyzetet úgy, hogy a diákok érdekei ne sérüljenek, és ezekről a kormányülés után tájékoztatja Mihai Tudose miniszterelnököt. A miniszter szerint a román állami hatóságok a marosvásárhelyi RKL megszüntetését készítik elő. Erről tájékoztatta Miguel Maury Buendía pápai nunciust.

Kérdés: a miniszternek nincs véleménye? A marosvásárhelyi líceum-alapítási kálváriát illetően a szaktárcanak nincs hivatalos álláspontja?

- **2017. szeptember 8.** Ioan Macarie Maros megyei főtanfelügyelő nyilatkozik az *Agerpres* hírügynökségnek: az MT igazgatótanácsa arról döntött, hogy a Bolyai Farkas Elméleti Líceumhoz sorolják be a Római Katolikus Teológiai Líceum osztályait. Nem költöztetik el az épületből a tanulókat és a tanárokat, csupán az adminisztratív tevékenységek tartoznak majd a Bolyai-líceum hatáskörébe, amíg végleges döntés születik a katolikus líceum megalapítására vonatkozóan. A nyilatkozatot a szakminiszter, Liviu Pop is megerősíti.

⁴² Katolikus gimnázium ügye: Liviu Dragnea sürgős megoldást követel a minisztériumtól. *Magyar Szó Online*, 2017. szeptember 7. Letöltés helye: www.maszol.ro, letöltés ideje: 2021.11.17.

- **2017. szeptember 10.** Az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány kilátásba helyezi a marosvásárhelyi önkormányzattal kötött bérleti szerződés felbontását arra az ingatlanra, amely a jogi személyiségét elvesztő katolikus gimnázium diákjainak és egy román állami iskolának ad otthont, ha a hatóságok nem teszik lehetővé, hogy az épületben továbbra is működhessen az RKL. Az egyház arra kéri az illetékes román hatóságokat, ne tekintsék megoldottnak a helyzetet, nem mondanak le arról, hogy Marosvásárhelyen iskolája legyen a katolikus egyháznak.
- **2017. szeptember 14.** Marius Pașcan parlamenti képviselő (Népi Mozgalom Párt) kezdeményezi a marosvásárhelyi UF-nek és az RKL osztályainak otthont adó épületek visszaszolgáltatásának a felülvizsgálatát. Marius Pașcan Lucian Goga prefektust és Dorin Florea polgármestert kéri fel a római katolikus egyház javára történt restitúció felülvizsgálati kérelmének a benyújtására, ugyanis az általuk vezetett intézmények illetékesek fellépni az ügyben. Szerinte nem kellett volna visszaszolgáltatni az egyháznak az iskolaépületeket, mert az egyház soha nem volt tulajdonosa ezeknek.
- **2017. szeptember 16.** Az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány Kuratóriuma szeptember 16-án tartott ülését követően a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség honlapján sajtóközlemény jelenik meg, miszerint a marosvásárhelyi RKL jogi megszűnése miatt az egyház érvénytelennek tekinti a város polgármesteri hivatalával kötött bérleti szerződést, amelynek alapján az UF a Státus épületében jelenleg is működik. Mindkét iskola jövőjének biztosítása érdekében a Státus tárgyalás kezdeményezésére szólítja fel a helyi hatóságokat.
- **2017. szeptember 23.** Dragnea pártelnök és a román Képviselőház elnöke telefonon egyeztetet a magyar kormányfővel, a beszélgetés során két dologban állapodnak meg: Románia megoldja a marosvásárhelyi iskola helyzetét, Magyarország pedig ismét támogatni fogja Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe (OECD), ami a román külpolitika

egyik fő célkitűzése. Ezzel feloldódni látszik a magyar kormány korábbi bejelentését követően kialakult helyzet, amikor azt helyezte kilátásba, hogy a tanintézet jogi státusának megszűnte miatt vétót emel Románia OECD-csatlakozása ellen.

- **2017. október 4.** Liviu Pop román oktatási miniszter szerint nem szabad megismétlődni annak, ami Marosvásárhelyen történt az RKL-lal, szerinte a kormánynak vagy a parlamentnek is rendelkeznie kell azzal a joggal, hogy iskolát alapíthasson olyan esetben, amikor a helyi önkormányzat ezt nem teszi meg.
- **2017. december 5.** A bukaresti Szenátus elfogadja az oktatási kerettörvény módosítását. Cél: jogalapot teremteni arra, hogy a parlament törvény útján alapíthassa újra a helyi hatóságok által felszámolt marosvásárhelyi katolikus iskolát.
- **2017. december 21.** A Képviselőházban elfogadják az RKL-t létrehozó RMDSZ által előterjesztett törvénytervezetet. Ebben a 2011/1-es közoktatási törvény előírásaitól eltérő módon határoznak az RKL megalapításáról, azzal az intézményi struktúrával, ahogyan a helyi magyar közösség igényli. A törvénytervezetről a végleges szavazásra a Szenátusban 2018. február 7-én kerül sor.

A törvénytervezetet elutasító 69 képviselő közül a leghangosabb Marius Pașcan, korábbi Maros megyei prefektus, az ellenzéki Népi Mozgalom Pártjának (PMP) a képviselője, aki szerint a román nemzeti érdekek elárulása a szociálliberális kormánytöbbség és az RMDSZ közti megállapodás, amely ismét „etnikai lőtérre, az etnikai szegregáció” városává változtatja Marosvásárhelyt. A Nemzeti Liberális Párt (PNL) képviselője azzal indokolja a jobbközép alakulat ellenszavazatát, hogy a törvény szerinte „konfliktust szít”. Valójában a törvény és a helyzet (félre)értelmezői szítják a konfliktust.

- **2017. december 21.** Klaus Iohannis román államfő visszaküldi megfontolásra a parlamentnek az oktatási kerettörvény 2017. december 5-én elfogadott módosítását, amely megteremtette volna a jogi feltételét annak, hogy a parlament törvénnyel ala-

pítsa újra a helyi hatóságok által felszámolt magyar tannyelvű marosvásárhelyi római katolikus gimnáziumot. Az államfő ugyan nem a törvény általi iskolaalapítás lehetősége, hanem a törvénymódosítás más rendelkezései ellen emelt kifogást, de a parlamenti procedúra megisméltlése a marosvásárhelyi iskolaügy rendezését is hátráltathatja.

- **2018. január 8.** A bukaresti kormány támogatja a helyi hatóságok által felszámolt marosvásárhelyi római katolikus gimnázium újraalapításáról rendelkező törvénytervezetet, de arra figyelmezteti a parlamentet, hogy alkotmányosértő lehet, ha iskolaalapítóként lép fel. A Tudose-kabinet véleményét az *Adevărul* hírportálon jelentette meg.
- **2018. február 5.** Liviu Dragnea szociáldemokrata pártelnök és képviselőházi elnök újabb (a korábbi 2017 augusztusában volt) találkozója Szijjártó Péter magyar külügyminiszterrel. Ígéri, hogy a kormánytöbbség a szenátusban (döntő ház) megszavazza a marosvásárhelyi iskola újraalapításáról szóló, az RMDSZ által előterjesztett törvénytervezetet. Dragnea szerint „nagyon jó megbeszélést folytatott” Szijjártó Péterrel Románia és Magyarország számára egyaránt fontos témákról.
- **2018. február 7.** A bukaresti Szenátus döntő házként elfogadja a marosvásárhelyi RKL újraalapításáról rendelkező törvényt. A törvény ellen foglal állást a Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a Népi Mozgalom Pártja (PMP) több szenátora.
- **2018. február 12.** A PNL és a PMP az alkotmánybíróságon támadja meg az RKL megalapításával kapcsolatos törvényt. Ha egy törvénytervezet ellen alkotmányossági óvást emelnek, azt nem hirdetheti ki az államfő, nem lép érvénybe.

A PNL eljárási okokból támadja a törvényt, mert nem tartja tiszteletben a helyi önkormányzatok jogait, sérti a hatalmi ágak szétválasztásának alkotmányos elvét. Florin Roman PNL-képviselő szerint a magyar kormány erdélyi iskoláknak nyújtott támogatása a szegény családokból származó román gyerekek „elmagyarosításához” vezet.

A PMP képviselőházi frakcióvezetője, Eugen Tomac viszont úgy vélekedik, hogy fel kell lépni, amikor a kisebbségek követeléseikkel átlépik a „határvonalat”, és a parlamenti támogatásukat élvező kormánypárt „aberráns” engedményeket tesz.

- **2018. március 19.** A román alkotmánybíróság alaptörvénybe ütközőnek minősíti a marosvásárhelyi RKL újraalapításáról rendelkező törvényt. Valer Dorneanu, a taláros testület elnöke a döntést azzal magyarázza, hogy a parlament csak általános érvényű jogszabályokat hozhat, és nem szabályozhat törvénnyel egyedi eseteket. Az alkotmánybíróság szavazattöbbséggel hozza meg döntését. Az alkotmánybíróság négy tagja – Marian Enache, Petre Lăzăroiu, Simona Maya Teodoroiu és Varga Attila – különvéleményt fogalmaz meg a döntés kapcsán, és úgy ítéli meg, hogy a felekezeti gimnázium újraalapításáról született jogszabály megfelel az alkotmánynak. Álláspontjuk szerint a helyi autonómia elve nem feltételez teljes függetlenséget és kizárólagos hatáskört a közigazgatási egységek hatóságai részéről.
- **2018. május 2.** Vita arról, hogy miniszteri rendelettel kellene létrehozni az RKL-t. Novák Csaba Zoltán szenátor úgy nyilatkozik, hogy az a tény, hogy Marosvásárhelynek nincs az önkormányzat által elfogadott iskolahálózata, azt jelenti, hogy a „tanügyminisztérium térfelén van a labda”. Közigazgatási értelemben ez pathhelyzet.
- **2018. május 9.** A román képviselőház ismét megszavazza a (2011/1-es) közoktatási törvénynek a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium számára kedvező módosítását, miután 2017 decemberében Klaus Iohannis államelnök visszaküldte a jogszabályt felülvizsgálatra a törvényhozói testületnek. A kedden elfogadott jogszabály kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek számára iskolát alapíthatnak az önkormányzat mellett az állam által elismert egyházak, magán jogi személyek, az oktatási miniszter rendelet révén, illetve a parlament törvény elfogadásával. Kimondja, hogy a parlament akkor alapíthat iskolát,

ha erre igény van a szülők vagy egy kisebbségi szervezet részéről, de sem az önkormányzat, sem az oktatási miniszter nem tesz eleget kérésüknek. A továbbiakban a szenátusnak is rá kell bólintania, majd az alkotmánybíróságon is megtámadható, az elnök csak ezt követően hirdetheti ki.

- **2018. augusztus 9.** Valentin Popa oktatási miniszter aláírásával megjelenik a romániai közoktatási minőségbiztosítási hatóság (ARACIP) honlapján a marosvásárhelyi RKL megalapításáról, illetve ideiglenes működési engedélyről szóló miniszteri rendelet. Az új iskolát Marosvásárhely önkormányzatának alanyi jogon be kell illesztenie az iskolahálózatba. Az RMDSZ szerint az oktatási tárca jogi személyiséggel látta el az intézményt, így már idén szeptembertől beindulhat a tanítás az új intézményben, abban a struktúrában, ahogyan a római katolikus egyház és a szülők kérték. A miniszteri rendelet szerint a katolikus iskolának továbbra is az – egyháznak visszaszolgáltatót – marosvásárhelyi épületegyüttes B szárnyában biztosítanak helyet, a főépületben ugyanis a román tannyelvű UF működik.

Ioan Macarie megyei főtanfelügyelő szerint az RKL akkor működhet, ha rendelkezik a szükséges számú tanulóval.

Marius Pașcan Facebook oldalán botrányosnak és alkotmányellenesnek nevezte az oktatási miniszter eljárását, és bejelentette, pártja az alkotmánybírósághoz fordul.

- **2018. augusztus 20.** Az RKL élére ismét Tamási Zsoltot nevezik ki igazgatónak.
- **2019. április 17.** Marius Pașcan, a Népi Mozgalom Pártja (PMP) ügyvezető elnöke, a Dan Tanasă⁴³ vezette civil szervezettel (Méltóságért Európában Polgári Egyesület), valamint az Unirea Főgimnáziummal és annak szülői bizottságával közösen pert indít a román oktatásügyi minisztérium és a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum ellen a felekezeti iskola törvénytelennek vélt újjáalakítása okán.

⁴³ A 2020-as parlamenti választásokon az AUR (Románok Egyesüléséért Szövetség) listáján képviselői mandátumot szerzett.

- **2019. augusztus 23.** Marosvásárhely polgármestere folyamatos zsarolással és a bérleti szerződés megszegésével vádolja a katolikus egyházat. A katolikusok szerint ő az, aki megszegi a szerződést. Éles hangvételű, az iskola épületéhez csak érintőlegesen kapcsolódó önkormányzati vita után Dorin Florea bejelenti: kezdeményezni fogja a római katolikus gimnázium épületének újraállamosítását, amely jelenleg a katolikus egyház tulajdonában van. Facebook-os bejegyzésében így nyilatkozik: „minden szükséges jogi lépést megtesznek, hogy az ingatlan kerüljön vissza a város tulajdonába.”

Holló László, az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány kuratóriumának elnöke arra emlékeztet, hogy az egyház már 2017-ben egyoldalúan felbontottnak nyilvánította a szerződést, melyet három pontban is megsértett az önkormányzat. Ezt nem fogadta el az önkormányzat, és azóta sikertelenek a tárgyalások. Az épület állapota ráadásul veszélyes, ezért az egyház jelezte, hogy nem vállal felelősséget a tanárok és diákok testi épségéért, és kérték, biztosítson az önkormányzat megfelelő ingatlant.

A 2019. április 17-én iktatott perindítás tárgyalása előtt a kijelölt bírónő írásban jelezte a Táblabíróság vezetősége felé, hogy talán nem kellene vállalnia a pert, mert érintett (a gyermeke az Unirea Főgimnázium tanulója), de a bíróság úgy döntött, hogy nála marad az ügy, mert le tudja „pártatlanul” tárgyalni. Az összeférhetetlenséget jelezhatték volna az alperesek jogi képviselői is – de ez nem történt meg. A 2019. április 17-én iktatott perindítás dossziéját két részre bontotta a táblabíróság: ezek a 2019/43/95-ös és a 2019/43/150-es ügyiratok. A 85-ös dosszié a közigazgatási kérdéseket tárgyalja, a 150-es az alkotmányossági kérdést. Vegyük külön-külön a két eljárást.

A 2019/43/95-ös ügyirat.

- **2019. október 15-én** tárgyalás, kijelöli, hogy döntéshozatal október 29-én lesz. Nem született döntés, hanem formai hiányosságra utalva (a miniszter nem volt beidézve) halaszt. Egy

alperes beidézésének elmulasztása komoly formai hiba, kérni lehetett volna a bírónő által tárgyalta eljárás újratárgyalását.

- **2019. november 25.** A tanügyminisztérium kéri a *Legfelsőbb Semmitőszék és Bíróságtól* az ügy áthelyezését más bíróságra. A kérelmet a legutolsó pillanatban, két nappal a tárgyalás előtt iktatták, a per napjáig nem lehetett erre pertinens választ adni.
- **2019. november 28.** A bírónő az elejétől újra tárgyalja a pert, azt a részt is, amit október 15-én már letárgyaltak. A minisztérium jogásza a vásárhelyi tárgyaláson hivatalosan bejelenti, hogy a minisztérium kérte, az ügyet helyezték el Marosvásárhelyről, s a tárgyalást halasszák el az áthelyezésről hozandó döntésig. A bírónő formai okokra hivatkozva ezt elutasítja (nem érkezett meg idejében a táblabíróságra a kérés), letárgyalja az ügyet, azazal a megjegyzéssel, ha közben mégis áthelyezési döntés születik, akkor majd máshol folytatják.
- **2019. november 29.** A bírónő meghozott döntést ismerteti: alapkön, tehát nem jogerősen megsemmisíti az 2018-as újra-alapításra vonatkozó összes iratot. Jogképesség hiányára hivatkozva kizárja a perből az UF szülői bizottságát. Részben elfogadja az UF közigazgatási perindítványát, továbbá a Népi Mozgalom Pártja (PMP) valamint a Dan Tanasă vezette civil szervezet (Méltóságért Európában Polgári Egyesület) perképességét a Tanügyminisztérium és a RKL ellen. Megsemmisíti Tanügyminisztérium 2018/4045-ös rendeletét, illetve az ezt kiegészítő 2018/4123-as rendeletet is, amelyek kijelölik az iskolaalapításhoz szükséges gyámsági intézményt, vagyis a Bolyai Farkas Líceumot nevezik meg intézményi tutornak annak érdekében, hogy az ideiglenes működési engedélyt a RKL megkaphassa. Megsemmisíti a 2018. augusztus 9-i tanügyminiszteri rendeletet is, amellyel a RKL megkapta az ideiglenes működési engedélyt.

A perképesség kérdése: mennyiben lehet érintett fél a Népi Mozgalom Pártja és a Méltóságért Európában Polgári Egyesület? Egyáltalán nem – a párt politikai, az egyesület román nemzeti érdekeket képvisel. A közigazgatási döntések felülvizs-

gálatát indítványozhatják hivatalok és a kérdésben közvetlen módon érintettek. Ezt a két felperest ki kellett volna zárni a perből. (A másik dossziében ez meg is történt.) Pártok befogadása ilyen perekbe felveti az igazságszolgáltatás politizálásának a kérdését.

- **2019. december 24.** A RKL is kéri a *Legfelsőbb Semmitőszék és Bíróságtól* az ügy áthelyezését más bíróságra.
- **2020. január 16.** A Semmitőszék tárgyalja az ügy áthelyezését. Nem hagyja jóvá.
- **2020. március 17.** A marosvásárhelyi Táblabíróság kézbesíti a 2019. november 29-i döntés indoklását (postai dátum: március 23).
- **2020. április 6.** Az RKL iktatja a döntés elleni fellebbezését.
- **2020. április 10.** A tanügyminisztérium beadja fellebbezését a döntés ellen.
- **2020. június 30.** A bukaresti *Legfelsőbb Semmitőszék és Bíróság* közli a fellebbezés tárgyalásának az időpontját: 2022. április 6.

A 2019/43/150-es ügyirat helyzete:

- **2019. október 25.** A Táblabíróság tárgyalja az ügyet. Nem hirdet ítéletet, meg kell vizsgálni az alperesek – RKL és Tanügyminisztérium – által betervezett ellenvéleményeket.
- **2019. november 15.** A bíró, mint perképességgel nem rendelkező felpereseket, kizárja az Unirea Főgimnázium szülői bizottságát, a Népi Mozgalom Pártját és a Méltóságért Európában Polgári Egyesületet. Egyedüli felperesként az Unirea Főgimnázium marad.
- **2020. január 10.** Halasztás. A RKL kérelmezi a *Legfelsőbb Semmitőszék és Bíróságtól* az ügy tárgyalásának az áthelyezését egy másik bíróságra.
- **2020. január 15.** Letárgyalják az ügyet. A bíróság a 2018/48-as sürgősségi kormányrendelet bizonyos tételeit alkotmányosértőnek ítéli. A dosszié átkerül az Alkotmánybíróságra, hogy döntson az alkotmányossági kifogásokról.

- **2020. február 4.** A bukaresti *Legfelsőbb Semmítőszék és Bíróság elutasítja a per áthelyezésére vonatkozó kérelmet.*
- **2020. február 24.** A vásárhelyi Táblabíróság közli döntésének az indoklását. Óvást fogalmaz meg az Alkotmánybíróság felé a 2018/48-as Sürgősségi Kormányrendelettel kapcsolatosan, alkotmányossági vizsgálatot, utólagos normakontrollt kér azt illetően, hogy a Rendelet tuteláris intézmény révén lehetővé teszi az ARACIP-engedélyezést egy új iskola létrehozására.⁴⁴

Az eljárást az Alkotmánybíróság döntéséig felfüggesztik.

A marosvásárhelyi katolikus líceum ügyének megoldatlan. A 2021. április 28-ai, a gyulai Almásy-kastélyban tartott magyar-román külügyminiszteri találkozón – ahol több kétoldalú megállapodást aláírtak a felek – szóba került az ügy. Itt Szijjártó Péter magyar külügyminiszter reményét fejezte ki, hogy az utoljára 2011-ben ülésezett kisebbségi ügyekkel foglalkozó vegyes bizottság plenáris ülését újra összehívják, amely lehetővé teszi a „korábban megoldhatatlannak hitt kérdések” közös megtárgyalását és megoldását is, külön kiemelve a marosvásárhelyi katolikus líceum további működésének kérdését.⁴⁵

Mindez jól mutatja, hogy a katolikus líceum ügyét – mind magyar, mind román oldalról – továbbra is jelentős figyelem kíséri. Nem tudhatjuk, mikor fog véglegesen és megnyugtatóan rendeződni az ügy. Az elkövetkezőkben az egyes szereplők (intézmények és magánszemélyek) felelősségét vizsgálom.

⁴⁴ A frissen létrehozott, ideiglenes működési engedéllyel rendelkező iskolák mellé a jogszabály értelmében ki kell jelölni egy gyámkodó (román szóval tuteláris) iskolát, amely az új iskola jogszerű működésében segítséget nyújt mindaddig, amíg az meg nem kapja a végleges működési engedélyt.

⁴⁵ Forrás: Szijjártó Péter: Új fejezet nyílik a magyar-román kapcsolatokban. *InfoStart*, 2021. 04. 28. Letöltés helye: www.infostart.hu, letöltés ideje: 2021. nov. 15.

6 Szereplők és felelőségek

A marosvásárhelyi római katolikus líceum újraalapítási történetének igen sok szereplője van. Éppen mert nagyon sok van, illendő és szükséges valamennyit felsorolni. Helyi (és megyei, hiszen a megyei intézmények is Marosvásárhelyen székelnek) szereplők a Polgármesteri Hivatal, a Helyi Tanács, a Megyei Tanfelügyelőség, a Prefektúra Hivatala, az Unirea Főgimnázium, az Unirea szülői közössége, a helyi korrupcióellenes ügyészség (DNA), a helyi Bíróság, a megyei Törvényszék és a Táblabíróság – és természetesen maga a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum, illetve ennek szülői közössége. Mivel az egyes szereplők külön elemzése akkor indokolt, ha olyan döntést hozhatnak, amelyek más szereplőkre kötelező érvényűek, és mivel a katolikus líceum és ennek szülői közössége nem okozója, hanem elszenvedője bizonyos döntéseknek – a líceum és a szülői közösség szerepének elemzéséről lemondok. Helyi szereplőnek tekintem az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegyét és az általa létrehozott, az egyházi vagyont kezelő Státus Alapítványt. Országos szereplők: Tanügyminisztérium, Külügyminisztérium, Képviselőház, Szenátus, Kormány és miniszterelnök, Alkotmánybíróság. Nemzetközi szereplők: Románia budapesti nagykövete, magyar Külgazdasági és Külügyminisztérium, magyar miniszterelnök, EP-képviselő, Európai Bizottság és az oktatásért, kultúráért, ifjúságpolitikáért és sportért felelős uniós biztos, bukaresti nunciatúra. És belépnek a folyamatba ügyvédek, szakértők, államvédő feljelentők (utóbbiak között van civil szervezeti háttérű és van, aki a román parlament tagja). Követi a folyamatot, természetesen, a magyar és a román sajtó, kisebb mértékben a nemzetközi is. A magyar és a román híradások általános jellemzője, hogy szövegeik igen eltérőek, értelmezéseik olyan különbségeket mutatnak, hogy azt hihetnénk, nem is ugyanarról a jelenségről, ügyről számolnak be.

Hihetetlen erőket mozgított meg az iskola ügye, amely mindjárt az elején kálváriává, szenvedések sorozatává alakult át, és így folytatódott négy hosszú éven keresztül. Egymásnak feszülő szereplőkről van szó, és az őket elválasztó vonal szinte kivétel nélkül etnikai. Az ese-

ménytörténet tételeit vizsgálva, helyi szinten minden érintett hivatal az iskola ellen lépett fel. Országos szinten más a kép: ha ezen a szinten nem történik meg az álláspontok józan értékelése, akkor a római katolikus líceum megalapítását a helyi erők megakadályozzák.

Egy ilyen állítás okán kötelező feltenni a kérdést: kinek mi volt a nyilvános célja és a mögöttes érdeke? Értelmezésben helyi szinten főszereplő a polgármesteri hivatal, hiszen a katolikus egyház által kérelmezett iskola törvényes alapítója (2014-ben, a folyamat kezdetén) a Polgármesteri Hivatal társintézménye, a Helyi Tanács. Itt magyarázatra van szükség. Ugyanis az alapító a(z akkori) törvény értelmében a Helyi Tanács, de a képviselő testület elé kerülő dokumentum jogi ellenőre és szavatolója a Polgármesteri Hivatal jegyzője, aki kötelező módon jogi végzettségű.

6.1 A városházi jegyző felelőssége

A HT két iskola-alapító okiratot szavazott meg a tárgyalt időszakban (2014. évi 241-es határozat és a 2017 évi 147-es határozat), mindkettőt láttamozta a város jegyzője,⁴⁶ ami azt jelenti, vállalta a felelősséget: jogilag rendben vannak. Mindkettőt megtámadta a prefektus hivatala. Az elsőt a bíróság és fellebbezés után jogerősen a törvényszék is megsemmisítette. A másodikra válaszul a prefektusi hivatal 10 oldalas jogi értelmezést küldött, miszerint a határozat több vonatkozásban nem felel meg a törvényes előírásoknak – mivel nem történtek meg törvényesen és kronologikusan azok az előkészítő lépések, amelyekre hivatkozva az alapító határozat meghozható. A prefektus felszólította a Helyi Tanácsot, vonja vissza a 147. sz. határozatát. A közigazgatási bíróság az utóbbi határozatot 2018-ben érvénytelenítette.

Fel kell vetni a városháza jegyzőjének a felelősségét, szakmai kompetenciájának, illetve/és a hivatalnoktól elvárható semlegességnek a kérdését. A jegyző (nem érdekes, hogy egy vagy két személyről van

⁴⁶ A 2014/241-es határozatot jegyzőként Maria Cioban írta alá, a 2017/147-est pedig Szövérfi Vasile, vagyis László.

szó) a jelek szerint jogi kérdésben két alkalommal is tévedett. Az első határozatban a vitatott szöveg az, hogy *javasolják* (románul: *se propune*) a Római Katolikus Teológiai Líceum megalapítását a törvényes kezeteknek megfelelően. Ha egy testület maga jogosult egyedül iskolát alapítani, kinek javasolhatja az alapítást? Nyilván hibás a fogalmazás, jogilag támadható. És a prefektúra megtámadta. További kérdés, hogy a jegyző tévedése (szakmai) hiba vagy (tudatos) elírás. Ugyanis ebben a történetben olyan hibákkal találkozunk, hogy ha feltételezzük, a HT más területeken is így dolgozik, akkor az elfogadott döntések jelentős részét meg kellene semmisíteni. De erre nem kerül sor, tehát a hiba alighanem egyedi, felmerül hát a kérdés, a jegyző tudatosan vitte bele/hagyta benne a szövegbe(n) a vitatható fogalmazást, ezzel csapdát állítva a HT-nak és a helyi magyar közösségnek is. A második, 2017-es határozat is támadható jogilag, a jegyző megint rosszul dolgozott. Ugyanis elfogadásakor, 2017. május 4-én a korábbi HT-határozatot már végérvényesen megsemmisítette a törvényszék. És per folyt az ellen a tanfelügyelőségi határozat ellen is, amellyel a tanfelügyelőség próbálta létrehozni a líceumot. Ezt a pert éppen a Polgármesteri Hivatal (PH) indította, vagyis a jegyző ezt nem tekinthette alapító okiratnak. Amennyiben nincs érvényes alapító okirat, a líceum létrehozatala kizárólag az akkor érvényes jogi procedúra minden lépésének a betartásával történhet meg – a 2017/147-es határozat viszont nem a törvényre hivatkozva kívánja létrehozni az iskolát, hanem tanügyminiszteri rendeletekre hivatkozik. Ezek: a 2016/5777-es rendelet a közoktatási beiskolázási számadatok módszertanára vonatkozik, a 2016/6134-es a közoktatásban az elkülönítés (szegregáció) tilalmára vonatkozik, a harmadik pedig (2016/4693-as) az iskolák akkreditációjára vonatkozik. Egyik sem vonatkozik iskolaalapításra – de nem is vonatkozhat, mert a kérdést 2017-ben nem miniszteri rendelet szabályozza. Tehát a jegyző a másodszori alapítási határozatot is hibás jogi úton engedi tovább. Egyszerűen érthetetlen a jegyző magatartása, vajon milyen mentséget hoz fel arra, hogy felelőtlenül, hibásan és az egyik – az iskolát nem akaró – oldalt kiszolgáló módon végezte a munkáját?

6.2 A polgármester felelőssége

Dorin Florea, Marosvásárhely polgármestere a katolikus líceum kérdésében többször nyilatkozott, és minden alkalommal elutasító volt. 2013-ban, amikor az iskolaalapításról még jövőidőben beszéltek, a szándékot a „középkorba való visszatérésnek nevezi”. Magánemberként, de akár orvosként is – szakmája szerint orvos – lehet elutasító. De a polgármester megválasztása után nem egy párt, még kevésbé egy szűkebb csoport képviselője, hanem a helyi közösséget kell szolgálnia – erre tesz esküt mandátuma átvételekor.⁴⁷ Az iskolaalapítás vonatkozásában a polgármester mindvégig az etnikai törésvonal egyik, román oldalára áll, annak ellenére, hogy ezzel a román közösség érdekeit is veszélyezteti. A veszély forrása az Unirea Főgimnázium épületegyüttese, amelyet a város a katolikus egyháztól bérel. Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye ingatlanainak kezelője, a Státus Alapítvány ugyanis írásban közölte a Polgármesteri Hivatallal, hogy amennyiben nem alakul meg a római katolikus líceum, az ingatlant nem adják bérbe, vagyis az Unireának ki kell költöznie. A polgármestert ez nem érdekli, az új magyar líceumot következetesen elutasítja.

Dorin Florea polgármester katolikus líceum elleni nyilatkozatai kapcsán felmerül (az elvárható) hivatali semlegesség kérdése. Ő nem semleges, az (etnikai) elválasztó vonal román oldalán található. Egyszerű logikával akár érthető is lehetne az álláspontja: román szavazók választották polgármesternek. (Ha volt is magyar szavazója, amikor az illető Floreára szavazott, átlépte a helyi román és magyar közösség közötti etnikai határvonalat.)

6.3 A Helyi Tanács felelőssége

A HT 2014-ben és 2017-ben hoz az RKL alapítására vonatkozó döntést, illetve léteztek további (RMDSZ-es) kezdeményezések, amelyek nem

⁴⁷ Az eskü szövege magyar fordításban: „Esküszöm, hogy tiszteletben tartom az ország alkotmányát és törvényeit, és jóhiszeműen, képességeim és erőm szerint megteszek mindent a településem lakosainak érdekében. Isten engem úgy segítjen!”

kerültek a Tanács plénuma elé. A 2014/241-es határozat szövegében az elírást jogászi szemmel észre kellett volna venni, és az RMDSZ frakciójában vannak jogászok. A 2017/147-es határozat kapcsán nagyon sok kérdőjel merül fel, ezeket a PrH vonatkozó átirata listázza. Érthetetlen viszont, hogy ha létezett az RKL létrehozására vonatkozóan olyan (koalíciós?) megállapodás, amely biztosította az elfogadáshoz szükséges szavazatszámot, a 241-es határozat jogi megsemmisítését (2016. június 13.) követően miért nem fogadtak el egy másik, a procedúrát tiszteletben tartó határozatot? Miért kellett belebonyolódni a 2017/147, 148, 149-es határozatok által kialakult helyzetbe? Az RMDSZ frakciónak ezt a körülményt át kellett volna látnia, és nem elfogadni azt, hogy más szereplők (tudatosan?) alakítsanak ki kaotikus helyzetet.

6.4 A Megyei Tanfelügyelőség felelőssége

A Megyei Tanfelügyelőség (MT) álláspontja a római katolikus líceumot illetően több alkalommal változott. Kezdetben, mielőtt az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye az iskola létrehozatalát indítványozta volna, a főtanfelügyelő főlegesennek ítélte a líceumot. De a HT iskolát létrehozó határozatához a szükséges kedvező szakvéleményt (*aviz conform*) az MT kiállította. Akkor válik kérdésessé az MT álláspontja, amikor 2015 augusztusában elfogadja az 1385. sz., a katolikus líceummal kapcsolatos szervezési kérdésekre vonatkozó határozatát. A szövegben „*létrehozatal*” kifejezés szerepel, ami jogi értelemben értelmetlen: a tanfelügyelőség nem rendelkezik iskolaalapítási jogkörrel, nem hozhatja létre a katolikus líceumot. Ezzel az MT túllépte hatáskörét, jogi értelemben tévedett. És visszatér a dilemma: tudatos elírásról – zavarkeltésről – van-e szó vagy tévedésről, elírásról? Az MT-nek volt olyan határozata is, amely kimondottan iskolaellenes volt: 2017. március 2-án fogadják el a 70. sz. döntést, ezzel megtiltják a ciklust indító (I., V., IX.) osztályokba a következő tanévre vonatkozó beiratkozást. Ez ellen a szülők indítanak pert, és megnyerik.

A tanfelügyelőség dekoncentrált szakpolitikai szerv, ilyenként nem kellene a nyilvánosság elé lépnie sem pro, sem kontra vonatkozásban. Ezenközben az MT a történet sokat idézett szereplője, van némi felelőssége abban, hogy az iskolaalapítás kérdése elpolitizálódik. Nem érthető, nincs magyarázat arra, hogy miért fogadta el vitatható szövegezéssel az 1385. sz. határozatát. Az intézmény nem állt a helyzet magaslatán, hozzájárult a helyzet elmérgesedéséhez.⁴⁸

6.5 A Prefektusi Hivatal felelőssége

A Prefektusi Hivatal (PrH) beavatkozásai jogosak, amikor a HT határozatait minősíti, illetve megsemmisítésüket kéri, hiszen a hivatal a törvényesség helyi őre. Viszont a romániai gyakorlat az, hogy egy határozat vitatható tételét/fogalmazását a PrH jelzi a vonatkozó helyi hatóságnak és kéri a korrekciót. Ha ez nem történik meg, a prefektus akkor támadja meg a vonatkozó döntést a közigazgatási bíróságon, és kéri megsemmisítését. A 2014/241-es HT-határozatban az alapítási szándék egyértelmű, a fogalmazás rossz. A prefektus kérhette volna a hibás passzus újrászövegezését. Ez nem történt meg, a prefektus azonnal a közigazgatási bírósághoz fordult. Ez pedig azt jelenti, hogy a prefektust a jogi korrekción túl más szempont is vezérelte: a líceum megalakulásának megakadályozása. Ez viszont már politikai állásfoglalást jelez – és ez nem tartozik a megyei főhivatalnok jogosítványai közé.

6.6 Unirea Főgimnázium vezetőségének és szülői közösségének felelőssége

Megállapítható, hogy az Unirea Főgimnázium vezetősége és a szülők (egy részének) a közössége az RKL alapításával kialakult feszültségek-

⁴⁸ Nem térek ki arra, hogy az MT-nek és a PH-nak is van magyar etnikumú vezetője, helyettes főtanfelügyelő, illetve alpolgármester. Az intézményeken belüli erőviszonyokkal ebben az elemzésben nem foglalkozom.

re rosszul reagált. Az UF a római katolikus egyház egyik ingatlanában működik, egy olyan épületben, amelynek a visszaszolgáltatását a városháza jogilag megtámadta, és veszített. Tehát bérlőként van jelen. Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye tulajdonát kezelő Státus Alapítvány több alkalommal világossá tette, hogy az UF akkor maradhat a (fő)épületben, ha az épületegyüttes B épületében megalakul az RKL. Joga van-e ilyen feltételt szabni? Természetesen. Az ismételt jelzések és felszólítások ellenében az UF vezetői és a szülők egy része azt gondolja, hogy az etnikai dominancia jegyében kezelheti a kérdést, és mert Marosvásárhelyen a helyi politikában rendre a domináns román fél akarata érvényesül, ez átvihető jogi területre is. Az is elképzelhető, hogy tudatában voltak a jogi aspektusoknak, álláspontjuk a nyilvánosságnak szólt, hogy még jobban feszítsék az amúgy is puszkaporos hangulatot. Ez pedig oktatási-nevelési intézmény részéről teljesen elfogadhatatlan.

6.7 A Státus Alapítvány felelőssége

Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye és a Státus Alapítvány létező alkotmányos jog nevében kérte az RKL megalapítását. A kezdeti elutasító megnyilvánulások ellenére 2014 júliusában úgy tűnt, sikerül céljukat megvalósítani. Amikor az RKL ellenes erők fellépése erősödött, megpróbálták helyzetbe kerülni azzal, hogy feltételhez kötötték az Unirea Főgimnázium további működését az egyházi ingatlanban. Ez nem vezetett eredményre, Marosvásárhelyen a teljes dominanciára törő román fél nem veszi komolyan/figyelembe a jelzést. Talán azért, mert magyar intézmény nem juttatott utcára román közintézményt még akkor sem, ha jogilag ez lehetséges és akár indokolt is lett volna. Kérdés: miért nem nyúlt a Státus Alapítvány vagy akár a Főegyházmegye a bírósági jogorvoslat eszközéhez, miért nem perelt, hiszen egy alkotmányos jog érvényesítésében akadályozták meg az egyházat.

Ide kívánczok Holló Lászlónak, az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány igazgatójának a nyilatkozata: „*Sajnos az utóbbi év tapasztalata*

azt mondatja velem, hogy Romániában olyan mértékű a jogbizonytalanság, hogy mindentől félni kell.”⁴⁹

6.8 Dan Tanasă feljelentő és román pártok képviselőinek a felelőssége

Dan Tanasă abból él (2020-as képviselővé választása előtt külföldön), hogy a román nemzeti lelkiismeret hangján kíván megszólalni. Támad mindenkit és bármilyen helyzetből – ha magyar. Alighanem ezért a „román nemzetet védő” tevékenységért komoly támogatásokat kap, és ebből él (jól). Kérdés, komolyan felvethető-e egy olyan személy felelőssége, aki mindent támad, ami magyar? Szerintem nem. Miként a román pártok magyarellenességét sem kívánom külön elemezni, hiszen Marius Pașcan és képviselő társai politikai tőkéjüket építik a magyarellenességgel. Számukra az RKL megalapítása nem jogi kérdés, hanem olyan magyar ügy, amelyet menetrend szerint meg kell támadni.

6.9 Központi intézmények felelőssége

Külön lehetne szólni a tanügyminisztérium, a külügyminisztérium, a kormány, a parlament két házának a felelősségéről. Nem vállalkozom a részletes elemzésre, mivel a folyamat elején, mondjuk a 2017-es tüntetésekig a minisztérium annak ellenére nem tett semmit, hogy erre konkrét kérést kapott. A miniszterelnök (Mihai Tudose) a maga érdektelenségét mutató módján sokáig (cinikusan) félreseperte a kérdést, a helyzet akkor változott meg, amikor a magyar kormány megmozdult, és bejelentette (2017 őszén), amennyiben Románia megoldja a marosvásárhelyi iskola helyzetét, Magyarország ismét támogatni fogja Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe

⁴⁹ Pap Melinda: Holló László a vásárhelyi iskolaügyről: nem járna sikerrel az újra alapítás. *Krónika online*, 2017, szeptember 7. <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/hollo-laszlo-a-vasarhelyi-iskolaugyrol-nem-jarna-sikerrel-az-ujraalapitas> [letöltve 2020. január 6-án].

(OECD), ami a román külpolitika egyik fő célkitűzése. Ekkor születtek azok a központi kezdeményezések, amelyek közül sikeresnek az bizonyult, amely a 2011/1-es közoktatási törvény módosításával (2018. évi 48-as sürgősségi kormányrendelet) utat nyitott az iskolaalapításnak. Vagyis központi szinten felelősségről nem, vagy alig, inkább politikai érdekről kell beszélni. És ennek a helyzetnek a kialakulásához szükséges volt a magyar kormány határozott fellépése.

7 Záró gondolatok

Jelen elemzés a marosvásárhelyi Római Katolikus Líceum megalakításával kapcsolatos közigazgatási/közjogi kérdésekre és dilemmákra tér ki – a büntetőjogi perekkel nem foglalkoztam. Azok folyamatban vannak (sajnos), nagyon sok a dilemma, komoly jogászi értelmezés is született,⁵⁰ azt is érdemes tudni, hogy a *Deutsche Welle* hasábjain (2016. november 17.) megjelent Horațiu Pepine publicista elemzése, azzal a következtetéssel, hogy az iskolaalapítás adminisztratív ügy, amelyben nincs mit keresnie a korrupcióellenes ügyészségnek.

A RKL-al kapcsolatos jogi hercehurca a 2019-es fellebbezéssel tovább folytatódik. Maga az eljárás komoly kérdéseket vet fel: az igazságszolgáltatás átpolitizálódására utal, ha közvetlenül nem értintett pártot és nyíltan nacionalista civil szervezetet befogadnak felperesként; a per lefolytatását az ügyben érintett bíróra bízzák; mivel a helyi politikai környezet nyilvánvalóan ellenséges, kérték a peráthelyezést más helyszínre, amit a Semminőszék, mint legfelső fórum nem hagyott jóvá. Az is felveti a gyanú kérdését, hogy mivel a bírónő vétett az eljárás során (nem idézett be minden alperest), a minisztérium miért nem kérte a tárgyalás leállítását és azonnali áthelyezését. Mivel a 2019-ben iktatott perindítás egyrészt alkotmányossági dilemmát fogalmaz meg, másrészt közigazgatási eljárás keretében kormányrendeletek vizsgálatát kéri, a logika szerint előbb dönteni kellene az alkotmányossági óvás kérdésében, és az Alkotmánybíróság döntése ismeretében lehetne le-

⁵⁰ Lásd Kádár Hunor helyzetelemzését Tamási Zsolt perével kapcsolatosan. Kézirat.

folytatni a közigazgatási eljárást. Ez esetben a bíró(ság) letárgyalta az ügyet, fordított sorrendben. Pedig a perrendtartás lehetővé teszi a halasztást is. Vagyis sietett dönteni, kérdés: miért? A RKL létrehozását megsemmisítő döntés akkor is kihat a helyi magyar közösségre (iskolaválasztás), ha az ítélet még nem végleges. Mielőbb dönteni akart azért is, mert más társadalmi környezetben egy más bíróság másként dönthetett volna. (Egy ügyirat áthelyezése a tárgyalás addigi lépéseit nem írja felül – onnan kell folytatni.) Az is kiolvasható az egyes jogi lépésekből, hogy a hivatalos szervek (táblabíróság, tanügyminisztérium) késlekednek, időt húznak, mintha az volna a céljuk, hogy megtörjék a marosvásárhelyi magyar közösség iskoláért kiálló elitjének a morálját.

Az egész folyamatra rávetül a tények és a nyilvános beszéd kettősége. Bármi történt, bármit lépett a magyar fél, román oldalon jött rá közigazgatási és média-válasz. A nyilvánosságot folyamatosan feszültségben tartó, a román–magyar (vélt vagy valós) ellentétet kihangsúlyozó, sok esetben idegen(magyar)gyűlölő megnyilatkozások célja az volt, hogy az alapkérdésről a figyelmet eltereljék, és a román közvéleményben magyarellenes alaphangulatot alakítsanak ki. És ez tragikus. Csaknem három évtizeddel a fekete/véres márciusi események után Marosvásárhelyen a helyi politikát többségi oldalon még mindig olyanok uralják, akik nem akarnak etnikai megbékélést a városban. Illetve egyet akarnak: a magyar fél hallgasson, elégedjen meg azzal, amit a domináns román fél neki juttat. Ez pedig nem demokrácia, nem jogegyenlőség.

Irodalomjegyzék

- Andorka Rudolf (1997) *Bevezetés a szociológiába*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Barzó Tímea, Papp Tekla (szerk.) (2018) *Civilisztika I.* Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Djuvara, Neagu (1995) *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne*. București: Humanitas.
- Holló László (2009) Requiem a hitvallásos iskolákért. *Keresztény Szó*, 2009. április 6.
- Horowitz, D. L. (1994) Demokrácia megosztott társadalmakban. *Journal of Democracy*, Beszélő-melléklet.
- Lánczi András (2017) Az igazságosság és a jó. A „tisztá jog” és a „tisztá politika” különbsége. *Kommentár*, 5–6.
- László Ágnes (2016) *Kovács Nimród*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Szász Alpár Zoltán (2003) A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve. *Magyar Kisebbség*, 3.
- Tanácsadói Bizottság a Kisebbségvédelmi Keretegyezményhez (2017): ACFC/OP/IV(2017)005. sz. Negyedik Véleményezés Romániáról, elfogadva 2017. június 22-én. Letöltés helye: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-romaniaadopted-on-22-june-2017/168078af76>, letöltés ideje: [2021.nov.02.]
- Varga Ádám (2015) Igazságosság kontra jogbiztonság? *Iustum Aequum Salutare*, XI. 131–139.
- Varga Attila (2014) A román alkotmányozás és alkotmánymódosítás sajátosságai. *Közjogi Szemle*, 3. sz. 20–28.

Jogászi szakvélemények

- Kádár Hunor helyzetelemzése Tamási Zsolt perével kapcsolatosan. Kézirat, a szerző bocsájtotta rendelkezésemre.
- Veress Emőd: Analiza privitoare la legalitatea înființării Liceului Teologic Romano-Catolic din Târgu Mureș, 2017. augusztus 30. Kézirat, a szerző bocsájtotta rendelkezésemre.

